Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi
Yıl: 2022, Cilt: 5, Sayı: 3, ss.519-543

https://doi.org/10.33712/mana.1191974

Asırlık Türk Firmaları Üzerine Bir Araştırma

A Research on Turkish Centennial Firms

Mehmet ERYILMAZ
Prof. Dr., Uludağ Üniversitesi, İİBF,
İşletme Bölümü, mehmetery@uludag.edu.tr
https://orcid.org/0000-0002-8851-0771

Makale Başvuru Tarihi: 20.10.2022
Makale Kabul Tarihi: 24.12.2022
Makale Türü: Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler:

Asırlık Firmalar,

Örgüt Yaşı,

Örgüt Ölümü,

İşletmecilik Tarihi,

Türkiye,

ÖZET

Bu çalışmanın gayesi daha önce bu alanda yapılan ulusal çalışmalarca hazırlanan "asırlık Türk firmaları" listelerini genişleterek fenomene ilişkin idrakı bir adım daha ileriye taşımaktır. Bu bağlamda, daha önce hazırlanan kıymetli listelerden faydalanılarak bir baz liste hazırlanmış ve bu liste, araştırmacının sektör bazlı yaptığı okumalar ve kendi kişisel araştırmaları vesilesiyle zenginleştirilmiştir. Araştırmalar neticesinde, 1454-1923 yılları arasında kurulmuş ve halen varlığını devam ettiren 270 firmaya ulaşılmıştır. Listede yer alan firmaların, akademik yazında kullanılan "asırlık", "en eski", "kıdemli", "köklü", "tarih gibi", "uzun ömürlü" vb. ifadelerle kendilerini nitelemek yerine, bilhassa "tarihi" ve "meşhur" ifadelerini tercih ettikleri tespit edilmiştir. Faaliyet alanlarına göre listede en çok karşılaşılan firmalar; "helvacılar/şekerciler", "esnaf lokantaları/restoranlar", "fırınlar/unlu mamul üreticileri", "kebapçılar" ve "hamamlar"dır. Firmaların şehirlere göre dağılımı incelendiğinde ise, bu firmaların 120 tanesini (yaklaşık %44'ünü) bünyesinde barındıran İstanbul'un listeyi domine ettiği görülmektedir. Çalışmada ulaşılan diğer bulgular ise; firmaların mühim bir kısmının kendi web sayfasının bulunması ve tüm firmaların erkek girişimciler tarafından kurulmuş olmasıdır.

Keywords:

Centennial Firms,

Organizational Age,

Organizational Mortality,

Business History,

Turkey,

ABSTRACT

The aim of this study is to improve the understanding of a phenomenon by preparing a list on centennial firms in Turkey. For this aim, a list of these firms was prepared by obtaining benefits from previous precious lists in the field. The list has also been enriched by readings on some specific sectors and individual investigations of the researcher. As a result of these efforts, the researcher found 270 firms that were established in the period between the years of 1454 and 1923. It was also found that the firms in the list qualified themselves with some words such as "historical" and "famous" instead of "centennial", "oldest", "senior", "rooted", "like history", "durable" etc. preferred by Turkish scholars. The most common types of business organizations in the list were "halva producers/confectioners", "artisan restaurants", "bakeries", "grilled meat restaurants" and "Turkish baths". When looking at the distribution of firms in terms of the city they operate in, it was seen that Istanbul dominated the list with 120 firms (about 44% of all firms in the list). Finally, other crucial findings were that the majority of the firms in the list had their own web sites and all of the firms were established by male entrepreneurs.

1. GİRİŞ

İşletmecilik Tarihi, en kapsamlı bakış açısıyla, bireysel firmaların tarihinden, işletme sistemlerinin bütününe kadar, işletmelerin geçmişine dair her türlü hususu içine almaktadır (Amatori ve Jones, 2007:13). Bir ülkedeki uzun ömürlü firmaların hangileri olduğu (ve genel olarak o ülkedeki işletmecilik tarihi) hakkında ayrıntılı bilgilere sahip olabilmek; ilgili örgüt formlarının tarihsel seyirlerini ve modern versiyonlarını daha iyi anlamlandırabilmek (Kieser, 2004'ten akt.: Mills vd., 2016:68), firmaların bazen mühim kimi zaman da büyük tarihi olaylardaki anahtar rollerini anlamak (Amatori ve Jones, 2007:13), farklı sektörlerde faaliyet gösteren uzun ömürlü firmaların ortak özelliklerinden yola çıkarak sektörden bağımsız uzun yaşamlı firmaların karakterlerini (bir fenomeni) idrak edebilmek, kök salabilmek adına bilimsel tavsiyeler bekleyen daha genç firmalara önerilerde bulunabilmek vb. muhtelif nedenlerle önem arz etmektedir. Öte yandan bu denli önem arz eden bir disiplin olmasına ve uzunca sayılabilecek bir süredir (bilhassa) "*Yönetim ve Örgütler*" çalışma sahasında "*Tarihe Dönüş*" çağrılarına rağmen (Yalçınkaya ve Adiloğlu Yalçınkaya, 2020:841), Türkiye'de genel olarak "*İşletmecilik Tarihi*" yazını şu ana dek oldukça sınırlı birikimi olan bir yazın görünümündedir (Dirlik ve Leblebici, 2016:141; Kurt, 2016a:2; Yalçınkaya, 2022:104). Daha da özelde, Türkiye'de asırlık firmalara odaklanan işletmecilik tarihi yazını çok az sayıda çalışmadan oluşan ve genç (Dil, 2016:50) ve hatta alandaki en eski akademik çalışma olarak kabul edilebilecek Erdoğmuş (2007:86-87)'in çalışmasının 2007'de yayınlandığı düşünülürse, belki de genç olarak dahi nitelendirilemez, "*ergenlik dönemi*"ni sürmekte olan bir yazındır.

Bu bağlamda, yukarıda da ifade edildiği gibi, oldukça sınırlı sayıda olsalar da, geçmişte ulusal yazında da 100 yaşından büyük firmaları listelemeyi amaçlayan kıymetli çalışmaların (örneğin Erdoğmuş, 2007:86-87; Altun, 2010:13-138; İstanbul Kültür Üniversitesi, 2012:449-480; Dil, 2016:56-63) yapıldığı bilinmektedir. Öte yandan bu çalışmalar arasında içerdiği "*asırlık firmalar*" sayısı bağlamında en kapsamlısı gibi görünen Dil (2016:56-63)'ün listesinde dahi yer almayan bazı asırlık firmaların varlığının tespit edilmesi, bu çalışmanın ardından 6 yıl gibi uzun sayılabilecek bir sürenin geçmiş olması ve bu süreçte listede mühim değişikliklere neden olabilecek bir pandeminin tecrübe edilmiş olması bu çalışmanın araştırmacısını daha önce yapılan bu kıymetli çalışmaların paylaştığı listeleri naçizane revize etme arayışına itmiştir. Örneğin Dil (2016:59)'in çok kıymetli ve ulusal yazına mühim katkılar yaptığı çalışmasında listede yer alan Eskişehir merkezli "*Tarihi Çetintaş Giyim Sanayi A.Ş.*" çalışmayı takip eden yıllarda üretimini durdurmuştur (Dünya, 2017; Cumhuriyet, 2018).

Bu bağlamda, çalışmanın temelde üç *"gaye"*si bulunmaktadır. Çalışmanın birinci gayesi; önceki çalışmalarda henüz rastlanılmamış olan bazı firmaları listeye dâhil ederek, konunun ilgililerine daha geniş bir firma veri seti sunabilmektir. Nitekim aşağıda bulgular kısmında sunulan tablo incelendiğinde, önceki çalışmalarda paylaşılan tablolardan mühim farklılıkların bulunduğu rahatlıkla gözlemlenebilecektir. Her şeyden önce liste önceki çalışmalara nazaran içerdiği firma sayısı açısından mühim sayılabilecek ölçüde farklılaşmaktadır. Mevcut çalışmanın bir diğer gayesi de zaman içerisinde bu listeyi genişleterek ve yeni kıstaslarla zenginleştirerek periyodik olarak yayınlanan bir çalışma haline getirmek ve bu vesileyle, tarihin dinamik olduğuna ve bu tür bir listenin belirli aralıklarla revize edilmesi gerektiğine ilişkin bilincin gelişimine de bir nebze olsun katkıda bulunmaktır. Son olarak, uzun süredir yaşamını sürdüren firmaları ve bu başarının sırrını idrak edebilmek elbette çok mühimdir. Ancak çok uzun süredir hayatını devam ettirmesine rağmen, son dönemde ticari hayatlarını sonlandırmak mecburiyetinde kalan firmaların ve bu durumun arkasında yatan muhtelif nedenlerin ayrımında olabilmek de bir o kadar önemlidir. Bu bağlamda çalışmanın bir diğer, ikincil seviyede gayesi de, uzun bir ömrün sonunda kapanan firmalara dikkatleri çekebilmektir.

Amatori ve Jones (2007:20) editörlüğünü üstlendikleri çok kıymetli "*Dünya İşletme Tarihi*" başlıklı kitabın giriş bölümünde, kitaptaki çalışmaların bulgularının, firmaları sadece örgüt yapıları ve stratejileriyle değil, aynı zaman politik-yasal ortamları ve içine gömülü oldukları ulusal kültürlerle birlikte ele almanın gerekliliğine işaret ettiğini vurgulamaktadırlar. Araştırmayı bu manada; listede yer alan firmaların ekonomik, politik, sosyal ve/veya yasal bağlamlarını "*sınırlı miktarda*" hesaba kattığı gerekçesiyle, Dirlik ve Leblebici'nin (2016:141) de ifadesiyle "*mikro*" düzeyde bir çalışma olarak nitelendirmek mümkün görünmektedir.

Bahsi geçen amaçlar doğrultusunda, kısaca ilgili yazında örgüt yaşı üzerine yapılmış çalışmalardan ve devamında çalışmanın yönteminden bahsedilecektir. Sonrasında ise çalışmanın bulguları okuyucular ile paylaşılacaktır. Araştırmanın bulguları, literatürde ulaşılan bulgularla mukayese edilecektir. Çalışma; araştırmanın orijinalitesini, kısıtlarını, implikasyonlarını ve gelecek çalışmalar için önerilerini içeren bir "*Sonuç*" kısmı ile nihayete erdirilecektir.

2. ÖRGÜT YAŞI VE İLİŞKİLİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN DEĞİŞKENLER ÜZERİNE KISA BİR YAZIN TARAMASI

Bilindiği gibi örgütlerin kâr etmek, topluma hizmet etmek, organik olarak büyümek, yenilik yapmak, iç ve dış müşterilerin memnuniyetini temin etmek, kıt ve kıymetli kaynakları kendilerine çekebilmek, faaliyet gösterdikleri sektör(ler)e liderlik etmek, müspet ve yüksek bir itibar ile imaja sahip olmak vb. gibi çeşitli amaçları vardır (Daft, 1994:189; Boone ve Kurtz, 1996:4-19; Boone ve Kurtz, 2010:4-21; Hodge vd., 2003:57-61; Eryılmaz, 2015:41-51). Örgütlerin hayatlarını sürdürebilmeleri de bu amaçların en temel olanlarından bir tanesidir.[1] Çünkü diğer amaçlara ulaşabilmek bir parça da örgütün hayatta kalabilmesine bağlıdır. Öte yandan hem ulusal hem de uluslararası yazında yürütülen çalışmalar örgütlerin bu konuda pek de muvaffak olamadıklarını gözler önüne sermektedir. Nitekim Türk firmalarının %80'nin açıldıktan sonra ilk 5 yıl, %96'sının ise 10 yıl içerisinde maalesef kapandığı bilinmektedir (Capital, 2010'dan akt.: Dil, 2016:50). Örgütlerin yaşamlarını sürdürebilme hususundaki başarılarının en temel göstergelerinden bir tanesi de açıktır ki, bu gösterge aynı zamanda bir "*örgütün yaşı*"dır.

Örgüt yaşı, bir yandan bir başarı göstergesi ve örgütlerin temel varlık amaçlarından birisi, bir yandan da örgütle ilgili diğer bazı husus ve değişkenleri derinden etkileme kapasitesine sahip mühim bir faktördür. Bu ilişkileri daha net hale getirmek namına, örgüt yaşı ve muhtelif değişkenlerle ilişkisi üzerine akademik yazında yapılmış çalışmaların olduğu bilinmektedir. Öte yandan yazın incelendiğinde; yaşın ilişkili olduğu düşünülen değişkenle arasında bir ilişkinin var olup olmadığı; ilişki bulunduğunda da, bu ilişkinin pozitif mi yoksa negatif istikamette mi olduğu konusunda tam bir fikir birliğinin bulunmadığı gözlemlenmektedir.

Örneğin, örgütlerin yaşı ile ilişkilendirilen değişkenlerden bir tanesi "*örgüt yapısı*"dır. Rosengren (1968:6) tarafından 76 psikiyatri hastanesini baz alarak yürütülen bir araştırma, hem küçük hem de büyük ölçekli sağlık örgütlerinde idari kadro büyüklüğünün yaşa koşut olarak anlamlı bir artış gösterdiğini bulgulamaktadır. Öte yandan, büyük hastaneler bağlamında, profesyonel personel sayısı ile örgüt yaşı arasında ise negatif ve anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Bonn (2000:32-47), konuya stratejik perspektiften yaklaştığı çalışmasında, firmalara uzun süre hayatta kalabilme hususunda yardımcı olan firma özelliklerini araştırmıştır. Bonn'un Avustralya'da 1982-1993 arasında hayatta kalan ve kalamayan 63 firma ile yürüttüğü araştırmasında, lojistik regresyon analizinin bulguları; ortalama ölçeğin üzerinde bir büyüklüğe sahip olmanın, formel bir stratejik planlama sistemine sahip olmanın, firmanın yöneliminin (ya da yolculuk edeceği istikametin) net olmasının, AR-GE'ye olan adanmışlığın ve kaynak aktarımının (AR-GE'ye elde edilen getirinin %1'nin üstünde bir pay ayrılması) ve firmaların yabancı sahiplere ait olması durumunun firmaların uzun süre hayatta kalabilme olasılığını güçlendirdiğini bulgulamıştır.

İflas eden 339 Kanadalı firmanın verilerinden yola çıkan ve "*Kaynak Tabanlı Görüş (KTG)*"ten destek alan Thornhill ve Amit (2003:1-26), örgütlerin iflas nedenlerini yaşla ilişkilendirmişlerdir. Araştırmacılara göre genç firmalar bağlamında iflasın nedeni, genel yönetim bilgisi ve finansal yönetim kabiliyetlerindeki yetersizliklerdir. Öte yandan daha yaşlı firmalarda ise iflasın temel nedeni çevresel değişimlere uyum sağlamadaki başarısızlıklardır.

Bir diğer ufuk açıcı çalışmada, Hager vd. (2004:159-188) örgüt yaşı ve kapanma oranları arasındaki ilişkiyi incelerken, "*Yeni Kurumsal Kuram (YKK)*" ve "*Sosyal Sermaye Kuramı (SSK)*"ndan destek almışlardır. Araştırmacılar; bir örgütsel alanda faaliyet gösteren örgütlerin yaşının, bu örgütlerin güçlü kurumsal bağlantılarının ve sosyal ağlarının var olduğu bir durumda, kapanma oranları üzerinde herhangi bir etkisinin olmayacağını iddia etmektedirler. Nitekim ABD'de Minneapolis-St Paul bölgesinde faaliyet gösteren kâr amacı gütmeyen örgütlerle yürütülen araştırma neticesinde, örgüt yaşının hükümet desteği alan örgütlerin olduğu bir ortamda kapanış oranları üzerinde bir etkisinin bulunmadığını tespit etmişlerdir. Öte yandan, hükümet desteği almayan örgütler arasında ileri yaş kapanma riskini azaltıyor gibi görünmektedir.

Örgütün yaşı ile hayatta kalabilme olasılığı yazında ele alınan bir diğer ilişkidir. Örneğin "*Örgütsel Ekoloji (ÖE)*" (Hannan ve Freeman, 1977; Hannan ve Freeman, 1984) alanındaki çalışmalar sıklıkla seçilim süreçlerinde çevrenin daha yaşlı örgütleri seçme eğilimi gösterdiğini, çünkü bu örgütlerin çevreleriyle tekrar etkileşimleri neticesinde güvenilirlik ve hesap verebilirlik algısı inşa ettiklerini iddia etmektedirler. Ancak bir yandan da olgunluğa bağlı olarak artan güvenilirlik ve hesap verebilirliğin, paydaşların beklentilerinin

1 Hayatta kalmak, uzunca bir süre yaşamak örgütlerin çoğunluğu için temel amaçlardan bir tanesiyse de, her örgütün bu tür bir amacı olmayabilir. Örneğin Stockholm Belediyesi 1994 yılında, şehrin 1998 yılında Avrupa Kültür Başkenti olması hasebiyle gerçekleştireceği etkinlikleri yönetmek ve 1999 yılında da kapatılmak üzere bir şirket kurmuştur (Krell, 2000:8).

karşılanması yönünde bu örgütlerin omuzlarına daha ağır bir yük yükleyeceği iddia edilmektedir (Rhee ve Valdez, 2009:152).

Örgüt yaşı ile ilişkili olduğu düşünülen bir diğer değişen ise "*örgüt kültürü*"dür. Yazın sıklıkla yaşlı örgütlerin daha köklü kültürlere sahip olduklarına inanma eğilimindedir. Bu inanca göre, ilaveten, bu kültürün o örgütün mensuplarınca "*yekpare*" olarak algılanma ihtimali de daha yüksektir. Kuvvetle muhtemel, bir örgütte yüksek düzeyde paylaşılan değerler daha düşük seviyede yenilikle neticelenecektir. Öte yandan yazında Calantore vd.'nin (2002) bulguladıkları gibi aksi istikamette köklü bir geçmişe sahip örgütlerin öğrenme oryantasyonu ve yenilikçilik performanslarının daha kuvvetli olabileceğini gösteren çalışmaların da bulunduğunu hatırlatmak hiç şüphesiz yerinde olacaktır (Reino ve Vadi, 2012:36).

Bir diğer ilginç çalışma Chen (2014:251-252) tarafından, ABD'de 400 kâr amacı gütmeyen örgütü içeren bir veri seti üzerinden gerçekleştirilmiştir. Örgüt kuramları yazınında özellikle ÖE çalışmaları örgütsel ataletin örgütün yaşına paralel olarak, monotonik artan bir karakter gösterdiği tezini savunmaktadırlar. Bu çalışmada Chen (2014) ise bilhassa 1990'lar öncesinde yazında birbirinin alternatifi gibi konumlandırılan "*örgütsel atalet*" ve "*uyumlanabilirlik*" kavramlarının örgütün yaşam seyrinin muhtelif evrelerinde devreye girebildiğini, dolayısıyla birbirleriyle rekabet içerisinde değil, aksine tamamlayıcı nitelikte olduklarını ve bu denge temelli modelde YKK'nın ana kavramlarından bir tanesi olan "*meşruiyetin*" de mühim bir rol üstlendiğini bulgulamıştır.

Her ne kadar örgütsel yaş ile muhtelif değişkenler arasındaki ilişkilere dair çatışmalı bulgulara ulaşılsa da, yaşın örgütler açısından mühim birçok husus ve değişkenle ilişkili olduğunun anlaşılması bu konuya daha fazla eğilme arzusunu haklı kılmaktadır. Dolayısıyla, bu çalışmanın gerçekleştirilme gerekçelerinden bir tanesi de, örgütsel yaş üzerine ileride yapılacak çalışmalara zemin oluşturacak bir firma listesi sunabilmektir.

3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın ***"yöntem"*** safhasında, öncelikle alanda daha önce yapılmış muhtelif kuramsal ve görgül çalışmalar incelenerek hem çalışmanın "*içerik (kapsam) geçerliliği*" (Saraph vd., 1989:818; Coşkun vd., 2015:123) güçlendirilmeye gayret edilmiş hem de bu çabanın neticesinde bir "*asırlık firmalar*" listesi çıkarılmaya çalışılmıştır. Ardından, ilgili kaynaklarda geçen enformasyonu doğrulatmak adına, "*çeşitlendirme (triangulation)*" (Yıldırım ve Şimşek, 2005:194; Bloor ve Wood, 2006; Güler vd., 2015:371-373) taktiği izlenmiş ve listeye dâhil edilen firmaların (mevcutsa) web sayfası incelenmiş ve önceki listelerden temin edilen enformasyonun doğruluğu ve güncelliği teyit edilmiştir. Eğer firmanın web sayfası mevcut değilse firmanın sosyal medya hesaplarından, farklı yazılı kaynaklardan ya da internet ortamında paylaşılan videolardan ve fotoğraflardan firmanın kuruluş tarihine ilişkin veri doğrulatılmaya çalışılmıştır. Bu arada, daha önceki listelerde yer alan, ancak faaliyetlerini sonradan nihayete erdirmiş kimi firmalar ve halen kamu kurumu statüsündeki bazı kuruluşlar (*örneğin "Ziraat Bankası", "Hamidiye Su" vb.*) listeden çıkarılmıştır. Son olarak bazı çalışmalarda (örneğin Singh vd., 1986) bir firmanın bir başkası tarafından satın alınması o firmanın ölümü olarak kabul edilmektedir. Bu çalışmada ise bu gelişme, firmanın ölümü olarak değil, o firmanın başka bir firma çatısı altında varlığını devam ettirmesi olarak kabul edilmektedir.

Diğer yandan, araştırmacının taramalar neticesinde karşılaştığı ve önceki çalışmalarda listelenmeyen bazı asırlık firmalar, mevcut listelerin geliştirilebilme potansiyeline dair bir işaret olarak kabul edilmiştir. Bu bağlamda Türkiye'de mühim bir geçmişi olduğu düşünülen "*aktarlık*", "*baharatçılık*", "*baklavacılık*", "*balıkçılık*", "*börekçilik*", "*fırıncılık*", "*hamamcılık*", "*hancılık/otelcilik*", "*helvacılık*", "*kahvecilik/kahvehanecilik*", "*kebapçılık*", "*lokantacılık/restorancılık*", "*lokumculuk/şekercilik*", "*peynir/pastırma/sucuk üreticiliği*", "*zeytinyağı/ayçiçek yağı üreticiliği*" vb. faaliyet alanlarının her biri için Google'da ve muhtelif sosyal mecralarda (Facebook, Instagram, Linkedln vb.) "*Asırlık*", "*En Eski*", "*Kıdemli*", "*Köklü*", "*Tarihi*", "*Uzun Ömürlü*", "*Yaşlı*" anahtar kelimeleri ve sektör ismi ile hususi araştırmalar yapılmıştır. Daha fazla asırlık firma çıkarmaları beklenen daha geleneksel faaliyet alanlarını takiben aynı işlem "*kitapçılık*", "*madencilik*", "*makine üreticiliği*", "*mobilyacılık*", "*tekstil*" vb. faaliyet alanlarına da tatbik edilmiştir. Bu vesile ile web sayfasına ve/veya ismine rastlanılan yeni firmalar listeye eklenerek liste genişletilmiştir. Bu araştırma kapsamında karşılaşılan temel kaynaklar da ayrıca itinayla incelenerek liste genişletilmeye gayret edilmiştir. Örneğin Google'da tarihi hamamlar üzerine bu mantık çerçevesinde yapılan bir araştırma esnasında Kuruçay (2011:36-209)'ın değerli çalışmasına rastlanılmış ve bilhassa listede yer alan asırlık hamam işletmelerinin sayısının artırılmasında bu eserden mühim ölçüde faydalanılmıştır.

Benzer biçimde, Türkiye'de hala faaliyet gösteren asırlık restoranların/lokantaların tespit edilmesinde de "*İncili Gastronomi Rehberi (2022: 1-370)*"den istifade edilmiştir. Aynı şekilde, bugün şirket niteliğinde olan spor kulüplerine de muhtelif bilimsel çalışmaların (örneğin Sunay, 2004:73; Devecioğlu vd., 2012:38-39) yönlendirmesi sonucunda ulaşılmıştır. Araştırmacının kişisel seyahatleri de listesinin zenginleşmesine vesile olmuştur. Örneğin araştırmacı önceki araştırmalarında ulaşamadığı bazı asırlık firmalara Karabük ve Kastamonu ziyaretleri esnasında birinci elden gözlemleyerek ulaşmıştır. Son olarak "*Tarihi Batu Fırın*", "*Tarihi İznik Fırını*" vb. örneklerinde olduğu gibi asırlık olabileceğine dair bazı karineler olmakla beraber, haklarında nihai karar için kafi derecede kanıt bulunamayan firmalara telefonla ulaşılarak firmanın kuruluş tarihine ilişkin malumat firmanın sahibinden ya da çalışanlardan temin edilmiştir.

Bu çalışmada "*asırlık*" ifadesinin seçilme nedeninden de kısaca bahsetmek faydalı olacaktır. Türkçe yazın incelendiğinde çok uzun süredir ekonomik faaliyetlerine devam eden firmaları tasvir etmek için "*En Eski*" (Erdoğmuş, 2007:86-87; Güvemli, 2018:74), "*Kıdemli*" (Baraz, 2010:25 ve 2012:115; Yaşlıoğlu ve Ülgen Aydınlık, 2013:172), "*Köklü*" (Özler ve Şahin, 2010:41; Koçel, 2012:XXXI), "*Öncü*" (Altun, 2010:13-138), "*Tarih Gibi*" (Capital, 2002:s.b.), "*Uzun Ömürlü*" (Koçel, 2012:XXXI; Dil, 2016:49; Dil ve Barca, 2018:27; Dumansızoğlu, 2020:s.b.), "*Yaşlı*" (Karacakaya ve Akbulut, 2010:17-32; Yalçın ve Aydemir, 2019:224-239) vb. ifadelerin seçildiği görülmektedir. Öte yandan bu ifadelerin, çalışmaların ruhunu yeterince yansıtamadıkları düşünülmektedir. Örneğin "*uzun ömürlü*" ifadesi ele alındığında hemen akıllara "*bir firma ne zaman uzun ömürlü sıfatını kazanır?*", "*bu sıfatı kazanmak için eşik süre değeri nedir?*" vb. sorular zihinlere takılmaktadır. Nitekim Dil (2016:50-51) de yazında bazı çözümler önerilmekle birlikte "*uzun ömürlülük*" ifadesinin cevaplanması gereken birçok soruyu da beraberinde getirdiğinden bahsetmektedir. Bu nedenle bu çalışmada yazının ruhunu ve "*100 yaşından büyük firmaları kendisine baz alma niyetini*" daha iyi yansıttığı gerekçesi ile "*asırlık*" ifadesi tercih edilmiştir. Bu tercih yazındaki bazı çalışmalarla (örneğin Çubukçu, 2022; Eryılmaz, 2022) koşutluk arz etmektedir. Öte yandan ilgili yazında zaman zaman belli bir yaşı aşmış örgütleri tanımlamak için bazı hususi ifadeler tercih edildiği de bilinmektedir. Örneğin bunlardan bir tanesi olan "*hiper uzun ömürlülük (hyperlongevity)*"; "*250 yıl ve daha fazla yaşayabilme becerisidir ve kültürel ve yapısal ihtiyaçların sinerjik biçimde, beraberce karşılanmasını gerektirir*" (Konz ve Katz, 2000:49). Bu bağlamda, bu çalışmada asırlık firmalar listesine dâhil edilen firmaların ne kadarının bu kapsamda olduğuna (250 yaşını aşmış olduğuna) da ayrıca dikkat edilmiştir.

İlaveten, "*firmalarımız*" kavramı kullanılırken, kurulduğu dönemde Osmanlı İmparatorluğu ya da Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde bulunan; devletin bizatihi kendisi tarafından, vatandaşlarınca ya da yabancılarca kurulan, faaliyetini kesintisiz ya da muhtelif dönemlerde kesintiye uğramış olmasına rağmen her halükarda en az 100 sene sürdürmüş olan ve şu an faaliyetini Türkiye sınırları içerisinde (uluslararası piyasalara açılmışsa da merkezi halen Türkiye'de bulunan) "*halen*" ve "*özel*" statüde sürdüren ekonomik aktörler kastedilmektedir. Örneğin 1550 yılında Mimar Sinan tarafından inşa edilen "*Ortaköy Hamamı*" (Kuruçay, 2011:145) ya da diğer bilinen ismiyle "*Tarihi Hüsrev Kethüda Hamamı*"nın işletmeciliğinin "*Beşiktaş Belediyesi İşletmecilik San. ve Tic. A.Ş. (BELTAŞ)*" tarafınca yapılması nedeniyle hamam listeye dâhil edilmemiştir. Aksi istikamette, 1481'de İstanbul'da II. Bayezid tarafından inşa ettirilen "*Vezneciler Hamamı*"nın web sayfasında, bugün hamamın özel mülk statüsünde olduğu belirtilmektedir (Vezneciler Hamamı, t.b.). Bu nedenle, hamamın nihai listeye dâhil edilmesinin münasip olduğuna karar verilmiştir. Görüldüğü gibi mümkün mertebe çalışmanın yöntem kısmı okuyucuların zihninde netleştirilerek ve çalışmanın tekrarlanabilirliğine katkıda bulunarak, çalışmanın "*geçerliliği/güvenilirliği*"nin geliştirilmesine de gayret edilmiştir.

Firmaların kuruluş tarihleri incelenirken bazı firmaların net bir tarih vermedikleri (örneğin Korkoroğlu Pastırma ve Sucuk – 1910'ların sonu) görülmüştür. Bu durumda firmanın kuruluş tarihi o aralığın imkânlı en son tarihi (örneğin "1910'ların sonu" için 1919 olarak) kabul edilmiştir.

Tabloda yer alan firmaların "*kuruluş yerleri*"nin verilmesinin de münasip olacağı düşünülmüştür. Web sayfalarında kuruluş yeri net olarak belirtilmiş firmalarda herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Öte yandan bazı firmaların web sayfalarında firmanın kuruluş yeri net olarak ifade edilmemiştir. Bu tür durumlarda, Dil (2016:49-69)'a koşut olarak, firmanın merkezinin bulunduğu yer kuruluş yeri olarak kabul edilmiştir.

Son olarak, bulguların nasıl raporlanacağı üzerine düşünülürken, araştırma neticesinde ulaşılan bulguları özetlemek maksadıyla oluşturulacak tabloda firmaların web sayfalarının da (*ya da kuruluş tarihine kanıt oluşturabilecek başka bir web sayfasının, kitabın, makalenin vb.*) paylaşılmasının münasip olacağına karar verilmiştir. Bu sayede ilgililerin firmaların web sayfalarına giderek hem tabloda yer alan bulguyu bir kez daha doğrulatmaları hem de firmaya ilişkin ihtiyaç duydukları ancak tabloda paylaşılmamış bazı firma özelliklerine ulaşmaları amaçlanmıştır.

4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Araştırma neticesinde ulaşılan asırlık firmalar ve bu firmalara dair genel enformasyon, aşağıda Tablo 1'de sunulmaktadır. Her ne kadar araştırma esnasında 1923-1950 aralığında da kurulmuş birçok köklü firmaya rastlanılmışsa da, çalışma şu anki haliyle asırlık firmaları baz aldığından tabloda yalnızca 1923 ve öncesinde kurulmuş 270 firmaya yer verilmiştir.

Tablo 1. 100 Yaşından Büyük Türk Firmaları (N=270)

Firma İsmi	Kuruluş Tarihi	Kuruluş Yeri	Web Sayfası
1. Ağa Hamamı	1454	İstanbul	http://www.agahamami.com/
2. Tarihi Küçükpazar Hamamı	1469	İstanbul	https://kucukpazarhamami.com/kucuk-pazar-hamami-tarihcesi/
3. Tarihi Vezneciler Hamamı	1481	İstanbul	https://veznecilerhamami.com/history/
4. Süleymaniye Hamamı	1557	İstanbul	https://www.suleymaniyehamami.com.tr/history-of-suleymaniye-hamam
5. Tarihi Mihrimah Sultan Hamamı	1562	İstanbul	https://www.mihrimahsultanhamami.com/
6. Kılıç Ali Paşa Hamamı	1580	İstanbul	https://kilicalipasahamami.com/tr/hakkimizda/
7. Çemberlitaş Hamamı	1584	İstanbul	https://www.cemberlitashamami.com/tarihce/
8. Tahmis Kahvesi	1635	Gaziantep	https://tahmiskahvesi.com.tr/
9. (Tarihi Üsküdar) Çinili Hamam	1640	İstanbul	https://www.cinilihamam.com/tarihce/
10. Tarihi Arabacılar Hamamı	1650	İstanbul	http://arabacilarhamami.com/tarihce.php
11. Arasta Kahvesi	1661	Karabük	https://www.tripadvisor.com.tr/Restaurant_Review-g298009-d4593353-Reviews-Arasta_Kahvesi_1661-Safranbolu.html
12. Selimiye Taş Ekmek Fırını	1682	Konya	https://www.aa.com.tr/tr/yasam/300-yillik-tarihi-tas-firinda-6-kusaktir-ekmek-uretiliyor-/2380917#
13. Eğriçayır Organik Arı Ürünü	1700	Mersin	https://www.egricayir.com/tr/kurumsal/egricayir-bali-hakkimizda
14. Cağaloğlu Hamamı	1741	İstanbul	https://cagalogluhamami.com.tr/tr/
15. Hicipoğlu Şekerleme	1745	İstanbul	https://www.hicipoglusekerleme.com/about-linguini/
16. Tıflı Paşa Helvacısı	1775	Balıkesir	http://www.tiflipasa.com/index.php?route=information/information&information_id=1
17. Ali Muhiddin Hacı Bekir	1777	İstanbul	https://www.hacibekir.com/Kurumsal/4257/tarihcemiz
18. Şekerci Cafer Erol	1807	İstanbul	https://www.sekercicafererol.com/hikayemiz
19. Tarihi Beş Çeşmeler Simit Fırını	1810	İstanbul	https://tarihibescesmeler.business.site/
20. Tarihi Yeniköy Börekçisi	1817	İstanbul	https://www.tarihiyenikoyborekcisi.com/hakkimizda
21. Karaköy Güllüoğlu	1820	İstanbul	https://www.karakoygulluoglu.com/?gclid=CjwKCAjwvsqZBhAlEiwAqAHElWn9Qvhq_F9-klBKyHsJiSyz-mPLN5n-Cqu1gJ31bn9O4ItMMVMRuBoCaeMQAvD_BwE
22. Zeytinhan Baharat ve Salça	1823	Gaziantep	https://www.zeytinhan.net/Zeytin-Han-Ozel-Et-Baharati
23. Çukurcuma Hamamı	1831	İstanbul	https://www.cukurcumahamami.com/en/page/hammam
24. Hacıbenlioğlu Kebap	1833	Isparta	https://www.100tarihilokanta.com/hacibenlioglu-kebap/
25. Beyaz Fırın	1836	İstanbul	https://kargo.beyazfirin.com/beyazfirin-hikeye
26. Elmallı Pide	1840	Denizli	https://www.google.com/search?q=Elmall%C4%B1+Pidecisi&rlz=1C1CHBD_trTR880TR880&oq=Elmall%C4%B1+Pidecisi&aqs=chro

			me..69i57j33i160l2.6286j0j9&sourceid=chrome&ie=UTF-8#fpstate=ive&vld=cid:280abae5,vid:pOFc9shBiNk
27. Tarihi Galatasaray Hamamı	1841	İstanbul	https://www.galatasarayhamami.com/
28. Elmacıpazarı Güllüoğlu	1843	Gaziantep	https://www.elmacipazarigulluoglu.com/Elmacipazari-Gulluoglu-Hakkinda
29. Catoni Deniz İşleri	1846	İstanbul	https://www.catoni.com.tr/catoni/catoni-groupabout-us
30. Mado Dondurma ve Pasta	1850	Kahramanmaraş	https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/4-masayla-baslayan-dondurma-seruveni-4-kitada-suruyor/1406308
31. Kebapçı Kadir	1851	Isparta	https://kebapcikadir.com.tr/hakkimizda/
32. Çiçekoğlu Helva	1852	Uşak	https://www.cicekogluhelva.com/hakkimizda/
33. Elgani Ezmecizade Badem Ezmesi	1853	İzmir	https://www.elganiezmecizade.com/hakkimizda/
34. Petek Saraciye	1855	İstanbul	https://www.petek1855.com/
35. Tarihi Kalkanoğlu Pilavı	1856	Trabzon	https://www.100tarihilokanta.com/tarihi-kalkanoglu-pilavi/
36. B Plas (Gökçen Grup)	1858	Bursa	https://www.bplas.com.tr/corp.aspx?cID=2
37. İmren Şekerleme ve Çekme Helva	1860	Kastamonu	Not: Araştımacının 2022 yılında gerçekleştirdiği bir Kastamonu seyahati esnasındaki kişisel gözlemine dayanmaktadır.
38. Mirimoğlu Helva ve Şekerleme	1860	Afyonkarahisar	https://mirimoglu.com/hakkimizda
39. Okman Ev	1860	Balıkesir	https://www.okmanev.com/
40. Güngenci Saat	1864	İstanbul	http://gungenci.com/subelerimiz/
41. Şekerci Hafız Mustafa	1864	İstanbul	https://www.hafizmustafa.com/
42. Altan Şekerleme	1865	İstanbul	https://www.altansekerleme.com/
43. Arnavutoğlu Pişmaniye	1867	Kastamonu	Not: Araştımacının 2022 yılında gerçekleştirdiği bir Karabük seyahati esnasındaki kişisel gözlemine dayanmaktadır.
44. Kebapçı İskender	1867	Bursa	http://iskender.com.tr/?gclid=CjwKCAjwvsqZBhAlEiwAqAHElZWVn1JiaeRQWO3kjYFIguqcQHdu0u7rzzfwWDhTugVTbc5kGnt2vxoCQDoQAvD_BwE
45. Hacızade Doğal Bitkisel ve Gıda Ürünleri	1870	İstanbul	https://www.hacizade.com/hakkimizda/
46. Konak Restoran	1870	Rize	https://www.nefisyemektarifleri.com/blog/rizede-nerede-ne-yenir-mutlaka-gitmeniz-gereken-en-iyi-11-restoran/
47. Kuseyri Çiftliği – Sabun ve Zeytinyağı	1870	Hatay	https://www.kuseyriciftligi.com/sayfa/hakkimizda
48. Malatya Pazarı	1870	Malatya	https://www.malatyapazaripalanci.com.tr/tarihcemiz
49. Merkez Eczanesi	1870	İstanbul	https://www.haberturk.com/yasam/haber/1330585-kadikoydeki-yeni-moda-eczanesi-ziyaretcilerini-buyuluyor
50. Faruk Güllüoğlu Baklava	1871	Gaziantep	https://www.farukgulluoglu.com.tr/hakkimizda
51. Hazzo Pulo Şarap Evi	1871	İstanbul	https://www.hazzopulo.com.tr/
52. İhsan Kurukahvecioğlu Halefleri	1871	İstanbul	https://www.ihsankurukahvecioglu.com/
53. Kurukahveci Mehmet Efendi	1871	İstanbul	https://mehmetefendi.com/hakkimizda/tarihce/mehmet-efendi
54. Sabuncakis Çiçek	1874	İstanbul	https://www.sabuncakiscicek.com/
55. Bozacılar Helva	1875	Bursa	http://www.bozacilar.com.tr/
56. Tanınmış Helvacı	1875	Eskişehir	https://www.taninmishelvaci.com.tr/
57. Tatlan Helva	1875	Çanakkale	https://www.tatlanhelva.com/hakkimizda
58. Vefa Bozacısı	1876	İstanbul	http://www.vefa.com.tr/

59. Yunuslar Karadeniz Unlu Mamuller	1876	Muğla	https://www.tripadvisor.com.tr/Restaurant_Review-g298658-d4754517-Reviews-Yunuslar_Karadeniz_Unlu_Mamulleri-Bodrum_City_Bodrum_District_Mugla_Province_Turk.html
60. Dibek Kahvesi	1877	Edirne	https://tr.foursquare.com/v/dibek-kahvesi/52c93c51498edbeb7e6dcfa2?openPhotoId=540b15c0498edf61f0a31058
61. Büyük Baharatçı	1878	Malatya	https://www.buyukbaharatci.com/magazamiz.htm
62. Erden Gıda Sanayi	1878	Eskişehir	Dil (2016:56)
63. Hacı Kebap	1878	Aydın	http://hacikebap.com/
64. Has Ekmek Fırını	1878	İstanbul	https://www.tarihi.ist/has-ekmek-firini/
65. Komili Zeytinyağı	1878	Midilli	https://www.komili.com.tr/hakkimizda
66. Meyer Saat	1878	İstanbul	https://www.meyer.com.tr/meyer-tarihce.html
67. Merkez Şekercisi	1879	İstanbul	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/139-yildir-ayni-cati-altinda-hizmet-veriyor-40934419
68. Pirge Bıçak	1879	Bursa	https://www.pirge.com/kurumsal
69. Ertuğrul Fırın	1880	Bursa	http://ertugrulfirin.com.tr/tarihcemiz
70. Hamamcıoğulları Müesseseleri Ticaret Türk A.Ş.	1880	İstanbul	https://www.hamamcioglu.com/index.php?id=110000&dil=TR
71. Helsan Helva	1880	Konya	https://www.helsan.com/tr/kurumsal/hakkimizda
72. İçdaş Çelik, Enerji, Tersane ve Ulaşım Sanayi	1880	İstanbul	https://www.icdas.com.tr/pages/1692/428/f/tr-TR/Tarihce.aspx
73. Tabakoğlu Pastırma	1880	Kastamonu	https://www.tabakoglupastirma.com/
74. Tecde Grup	1880	Malatya	https://www.linkedin.com/company/tecde-group/?originalSubdomain=tr
75. Aşçı Bacaksız	1881	Afyonkarahisar	https://www.100tarihilokanta.com/asci-bacaksiz/
76. Boybeyi Mücevher	1881	İstanbul	http://www.boybeyi.com/hakkimizda.html
77. Saffet Abdullah Güllaçları	1881	İstanbul	https://www.saffetabdullah.com.tr/
78. Apraham Kuyumcusu	1882	İstanbul	http://www.apraham1882.com/hakkimizda.php
79. Zeynel Ergin (Alsancak) Gevrek Fırını	1882	İzmir	https://www.kisikates.com.tr/lezzet-avcilari/zeynel-ergin-gevrek-firini-izmir-887
80. Akmanoğlu Fırını	1883	İstanbul	https://akmanoglu.com.tr/
81. Cemilzade Lokum	1883	İstanbul	https://www.cemilzadesiparis.com/c/12-tarihce
82. Çöğenler Helvacılık	1883	İstanbul	https://www.cogenler.com/tr/kurumsal
83. Helvacı Necmi	1883	Konya	https://www.helvacinecmi.com/
84. Ali Koka Boza	1884	Sakarya	https://www.sakaryayenihaber.com/haber/6716091/sakaryada-asirlik-lezzet-boza
85. Beşe Helva	1885	İzmir	https://www.besegida.com/
86. Gabaylar	1885	İstanbul	https://www.sabah.com.tr/galeri/ekonomi/istanbulun-en-eski-sanayi-kuruluslari/9
87. Manisalı Gıda Sanayi	1885	Manisa	https://www.manisali.com/hakkimizda-sID1
88. Orkide Pastanesi	1885	Gaziantep	İncili Gastronomi Rehberi (2022:258)
89. Şirehan Otel	1885	Gaziantep	http://www.gaziantepsirehanhotel.com.tr/
90. Topçu Kebap	1885	Antalya	https://www.100tarihilokanta.com/topcu-kebap/
91. Evliyazade Zeytinyağları	1886	Balıkesir	https://www.evliyazadezeytinyagi.com.tr/
92. Hayfene Baharat	1886	İstanbul	https://www.hayfene.com/hakkimizda
93. Kahveciefendi	1886	Ankara	https://www.kahveciefendi.com/tr/sayfa/hakkimizda

94. Helvacı Yakub Efendi	1887	Bursa	https://helvaciyakubefendi.com/tarihcemiz/
95. İmam Çağdaş Kebapçısı	1887	Gaziantep	https://www.imamcagdas.com/?gclid=CjwKCAjwvsqZBhAlEiwAqAHElZaMccvgHRyt70qBoz3P8XwBaBo9SWTPaivARVMnSGXlOzEYXCaPNxoCxUUQAvD_BwE
96. Stock Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku	1887	İstanbul	https://www.stock.com.tr/history.php
97. Aktepe Zeytinyağları	1888	Balıkesir	https://www.aktepezeytin.com.tr/hakkimizda
98. Hacı Abdullah Lokantası	1888	İstanbul	https://www.haciabdullah.com.tr/hakkimizda/
99. Helvacızade	1888	Konya	https://www.zade.com.tr/hakkinda/
100. Hacı Şakir (Colgate-Palmolive bünyesine dâhil oldu)[2]	1889	Kırım	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/110-yillik-haci-sakir-artik-abdli-39093410#:~:text=Hac%C4%B1%20%C5%9Eakir%20markas%C4%B1%201889%20y%C4%B1l%C4%B1nda,sicil%20numaras%C4%B1yla%20Atat%C3%BCrk%20taraf%C4%B1ndan%20onayland%C4%B1.
101. Tevfik Aydın Saat	1889	Trabzon	https://www.tevfikaydin.com.tr/100-yillik-marka-s10
102. Bomonti Bira (Anadolu Grubu bünyesine dâhil oldu)	1890	İstanbul	https://web.archive.org/web/20161220072147/http://www.gunceltarih.org/2012/02/tarihe-meydan-okuyan-bira-ve.html
103. Gönlü Ferah Otel	1890	Bursa	https://www.gonluferah.com/
104. Madame Tadia Otel	1890	Eskişehir	https://madametadia.com/
105. Meşhur Beyoğlu Kellecisi	1890	İstanbul	https://www.timeout.com/istanbul/tr/restoranlar/meshur-beyoglu-kellecisi
106. Orient Express Restaurant	1890	İstanbul	https://www.orientexpressrestaurant.net/tarihce/
107. Tarihi Agora Meyhanesi	1890	İstanbul	http://agora1890.com/
108. Sarıönder Pastırma & Sucuk Kavurma	1890	Sivas	https://www.sarionder.com.tr/
109. Sözbir Helvaları	1890	Isparta	https://www.memleket.com.tr/asirlik-helvaci-126040h.htm
110. Yıldız Entegre	1890	Trabzon	https://www.yildizentegre.com/tr/hakkimizda
111. Gazyağcı Furun Kebabı	1891	Konya	http://gazyagci.com/
112. İskender (Kordonciyan) Smokin / Frak	1891	İstanbul	https://www.kordonciyanvitrini.com/hakkimizda.asp
113. Kör Yusuf Baharatçısı	1891	Diyarbakır	https://www.aa.com.tr/tr/yasam/140-yildir-sifa-dagitiyor/366170
114. Lezzet Kebap	1891	Konya	http://www.lezzetkebap.com/index.html
115. (Büyük) Londra Oteli	1891	İstanbul	https://londrahotel.net/
116. Afitap Kırtasiye	1892	İstanbul	https://www.gazeteduvar.com.tr/hayat/2020/05/24/afitaptan-eceye
117. Bağlı Kokoreç	1892	Denizli	https://www.baglikokorec.com.tr/index.php/hakkimizda
118. Mahkeme Fırını	1892	Bursa	https://mahkemefirini.com/
119. Pera Palace Hotel	1892	İstanbul	https://perapalace.com/
120. Şeref Büryan	1892	İstanbul	https://serefburyan.org/asirlik-buryanci-haci-seref-usta/
121. Besler Köfte	1893	Bursa	https://www.100tarihilokanta.com/besler-kofte/
122. Filibe Köftecisi	1893	İstanbul	https://www.meshurfilibekoftecisi.com/sayfa/tarihcemiz.html
123. (7-8) Hasanpaşa Fırını	1893	İstanbul	https://www.posta.com.tr/yasam/besiktas-yedi-sekiz-hasan-pasa-firini-185614

2 Listede yer alan bazı firmalarımız, şu an yaşamlarını sürdürürlerse de sonradan başka firmaların şemsiyesi altına girmişlerdir. Örneğin; şu an Colgate-Palmolive grubu altında faaliyet gösteren Hacı Şakir Sabunları (Hürriyet, 1999:s.b.) ve önce Lafarge, sonra da Oyak grubu altında faaliyet göstermeye devam eden Aslan Çimento (Hürriyet, 2010:s.b.) bu duruma misal olarak verilebilir.

124. Meşhur Töngül Pide Fırını	1893	İzmir	https://www.trthaber.com/foto-galeri/odemisteki-asirlik-firinin-tescilli-pidesi-tongul-pide/33874/sayfa-3.html
125. Tarihi Kanlıca Yoğurdu	1893	İstanbul	https://www.haberturk.com/kanlica-yogurdunun-tarihcesi-dededen-toruna-126-yildir-mayalaniyor-2367340-ekonomi
126. Teksima Tekstil	1893	Konya	http://www.teksima.com/?page_id=72&lang=tr
127. Tuzcuoğlu Nakliyat	1893	Konya	https://www.tuzcuoglunakliye.com.tr/tuzcuoglu-nakliyat-tarihce/
128. Çakmaklar Gıda	1895	Niğde	https://www.cakmaklargida.com/iletisim
129. Rebul Eczanesi	1895	İstanbul	https://mehmetmuderrisoglu.com/rebul-1895-eczanesi/
130. Safa Meyhanesi	1895	İstanbul	https://www.tarihisafameyhanesi.com/hakkimizda
131. Kebapçı Rido Şeyhmus Usta	1895	Mardin	https://www.kebapciridoseyhmususta.com.tr/
132. Tarihi Sarıyer Börekçisi	1895	İstanbul	http://www.meshursariyerborekcisi.com/
133. Yeni Asır Gazetesi	1895	Selanik	https://www.yeniasir.com.tr/ekonomi/2012/08/26/yeni-asir-118-yasinda
134. Kutman Şarapları	1896	İstanbul	http://www.kutmansaraplari.com/en/history
135. Tarihi Basmane Fırını	1896	İzmir	https://www.yeniasir.com.tr/sarmasik/2015/07/26/bu-ates-120-yildir-yaniyor
136. Konyalı Lokantası	1897	İstanbul	https://www.konyalilokantasi.com.tr/konyali1897
137. Alevli A.Ş.	1898	İstanbul	http://alevliholding.com/
138. Helvacı Hakkı	1898	Kütahya	https://helvacioglu.com.tr/kurumsal/Tarihcemiz
139. Mayteks	1898	İzmir	https://www.mayteks.com/about-1
140. Pano Şarapevi	1898	İstanbul	https://www.panowinebar.com/
141. Midas Sızma Zeytinyağı	1899	Balıkesir	https://www.midaszeytinyagi.com/tarihce
142. Helvacı Ali	1900	Bursa	https://www.helvaciali.com/firma-profili/kilometre-taslari/
143. Özsümer Gıda Sanayi	1900	Manisa	http://ozsumergida.com.tr/hakkimizda/
144. Sırmakeş Su	1900	İstanbul	https://sirmakes.com.tr/
145. Zelzeleler Güllaç	1900	Bursa	https://www.instagram.com/accounts/login/?next=%2Fzelzeleler_gullac%2F&source=omni_redirect
146. Yetkin Helva	1900'lü yıllar	Gaziantep	https://yetkinhelva.com.tr/hakkimizda
147. Altınay Şekerleme	1901	Afyonkarahisar	https://www.tiktok.com/@bogazisi/video/7148868097561152769?is_from_webapp=v1&item_id=7148868097561152769&lang=fil-PH
148. Emgen Optik	1901	İstanbul	http://www.emgenoptik.com/
149. Pandeli Lokantası[3]	1901	İstanbul	https://www.pandeli.com.tr/#restoran-section
150. Şekerci Ali Galip	1901	İzmir	https://www.aligalip.com/
151. Arkas Holding	1902	İzmir	http://www.arkas.com.tr/kurumsal/tarihce.html
152. Gürcüoğlu Ekmek Fırını	1902	Bursa	https://www.instagram.com/gurcuoglu1902/?r=nametag&hl=en
153. Moda Eczanesi	1902	İstanbul	https://www.haberturk.com/yasam/haber/1330585-kadikoydeki-yeni-moda-eczanesi-ziyaretcilerini-buyuluyor
154. Paçacı Süleyman Usta	1902	Manisa	https://www.akhisargozde.com/kendi-yemedigin-yemegi-baskasina-verme/7652/
155. Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve	1903	İstanbul	https://bjk.com.tr/tr/cms/hakkinda/1/

3 Listede yer alan firmaların kimileri tarihsel süreç içerisinde kısa dönemler halinde kapalı kalmışlardır. Örneğin; Atatürk'ün de sık sık ziyaret ettiği Pandeli Lokantası 2016 yılında kapılarını müşterisine kapatmış, 2018 yılında ise ticari hayatına geri dönmüştür (Habertürk, 2016:s.b.; Akgün, 2018:s.b.). Bu firmalar da halen hayatlarını aktif olarak sürdürdükleri ve de kapalı oldukları süre toplam yaşam sürelerinden düşüldüğünde "*asırlık*" unvanlarını kaybetmedikleri için listede tutulmuşlardır.

Ticaret A.Ş.			
156. Eriş Helva	1903	Eskişehir	http://www.erishelva.com.tr/tr/kurumsal.asp?id=2
157. İbrahim Etem Ulagay İlaç Sanayi	1903	İstanbul	https://www.menarini.com.tr/tr-tr/Anasayfa/Tarih%C3%A7e
158. Kositaş Sigorta	1903	Selanik	https://www.kositassigorta.com.tr/tr/hakkimizda
159. Bebek Badem Ezmecisi	1904	İstanbul	https://www.meshurbebekbademezmesi.com.tr/
160. Kaptanoğlu Denizcilik	1904	İstanbul	Dil (2016:58)
161. Onbaşılar Kebap	1904	Adana	http://www.onbasilar.com.tr/hakkimizda.php
162. Sanko Holding	1904	Gaziantep	https://www.sanko.com.tr/tr/sanko-tarihcesi.aspx
163. Diyar Burma	1905	İstanbul	https://www.diyarburma.com.tr/sayfa/diyar-burma-tatlicilik-hakkimizda
164. Galatasaray A.Ş.	1905	İstanbul	https://www.galatasaray.org/s/galatasaray-nasil-kuruldu/13
165. Ariş Pırlanta	1906	Mardin	https://www.arispirlanta.com/kurumsal/hakkimizda
166. Ziya Efendi Zeytin ve Zeytinyağları	1906	Bursa	https://www.ziyaefendi.at/pages/hakkimizda
167. Fenerbahçe A.Ş.	1907	İstanbul	https://www.fenerbahce.org/kulup/tarihce
168. Hacı Levent Burma Kadayıf	1907	Diyarbakır	https://hacilevent.com.tr/
169. Hacı Niyazi Efendi	1907	İstanbul	http://www.leblebitozu.com/gecmisten-gunumuze-istanbulun-12-tarihi-sekercisi/
170. Hacı Şükrü Lokantası	1907	Konya	https://www.hacisukru.com.tr/hakkimizda.php
171. Koska Helva	1907	Denizli	https://www.koska.com/tr/hakkimizda/1907den-gunumuze-koska-tarihi
172. Tarihi Hacı Salih Demir Turşucusu	1907	İstanbul	http://hacisalihtursucusu.com/
173. Beykoz Spor Kulübü	1908	İstanbul	https://tffistanbul.org/kulup/beykoz-1908-a-s/75
174. Mytos Haydarpaşa Gar Lokantası	1908	İstanbul	http://galaksi.anasonisleri.com/kaynak/gar-lokantasi-mythos-haydarpasa/
175. Splendid Otel	1908	İstanbul	http://www.splendidhotel.net/
176. İlancılık A.Ş.	1909	İstanbul	https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/1932-de-turkiye-nin-ilk-ceo-su-oldu-ilancilik-reklam-i-100-yasina-tasidi-12379942
177. İskele Restaurant	1909	İstanbul	http://www.iskelerestaurant.com.tr/
178. Menteşe Çiftliği Som Zeytinyağı	1909	Muğla	https://www.mentesesomzeytinyagi.com/?l=tr&c=41
179. Apikoğlu Sucuk/Pastırma	1910	Kayseri	https://www.apikoglu.com.tr/tarihce
180. Artuk Bey Kahve	1910	Mardin	https://www.artukbey.com/hakkimizda
181. Aslan Çimento (Oyak bünyesine dâhil oldu)	1910	Kocaeli	https://www.oyakcimento.com/tr/haberler/sirket-haberleri/aslan-cimento-110-yasinda
182. Atay Holding	1910	İzmir	http://www.atay.com.tr/atay-holding-hakkimizda-m
183. Çerçi Yusuf Organik ve Şifalı Bitkiler	1910	Adana	http://cerciyusuf.com/index.php?route=information/information&information_id=1
184. Hasankolcuoğlu Restoran	1910	Adana	https://www.100tarihilokanta.com/hasan-kolcuoglu-restaurant/
185. Müftüoğlu Sabun	1910	Hatay	http://www.muftuogludaphne.com/hakkimizda.html
186. Reçelci Dede	1910	Bursa	https://recelcidede.com/hakkinda/
187. Azaklar Odun Köfte	1911	Manisa	https://www.100tarihilokanta.com/azaklar-odun-kofte-1911/
188. Beylerbeyi Spor Kulübü	1911	İstanbul	https://www.beylerbeyi.com.tr/

189. Bilol Makine Mümesilliği	1911	İstanbul	https://bilol.com.tr/hakkimizda/
190. Abdi İbrahim İlaç	1912	İstanbul	https://www.abdiibrahim.com.tr/hakkimizda/kilometre-taslari
191. Deriş Marka ve Patent Acenteliği	1912	İstanbul	https://www.deris.com/
192. Develi Kebap	1912	Gaziantep	https://www.develi1912.com/content/restaurant2/hakkimizda.html
193. Karşıyaka Spor Kulübü	1912	İzmir	https://ksk.org.tr/
194. Mecit Çetinkaya Denizcilik	1912	İstanbul	http://www.mantaship.com/kurumsal/hikayemiz
195. Meşhur Köfteci Mustafa	1912	Sakarya	http://www.meshurkoftecimustafa.com/#hakkinda
196. Tarihi Devrek Simit Fırını	1912	Zonguldak	https://www.devrekgazetesi.com/devrek-simidi-ve-tarifi
197. Uludağ İçecek	1912	Bursa	https://www.uludagicecek.com.tr/hakkimizda/uludag-icecek
198. Sokol Zeytinyağı	1913	Balıkesir	https://www.sokoldelice.com/tarihce/
199. Davut Selim Badem Şekeri	1914	Mardin	https://www.davutselim.com.tr/Tarihcemiz
200. Viktor Levi Moda Şarapevi	1914	İstanbul	https://www.viktorlevimoda.com/
201. Yenigün Gıda (Reçelleri)	1914	Antalya	http://www.yenigungida.com.tr/hakkimizda.html
202. Hasan Fehmi Özsüt – Karaköy Muhallebicisi	1915	İstanbul	http://karakoyozsut.com.tr/tarihce/
203. Üçer Perakende Mağazacılık	1915	Eskişehir	https://www.ucertekstil.com/perakende-magazacilik/
204. Karavelioğlu Grup	1916	İstanbul	https://karavelioglu.com/
205. Metanet Un ve İrmik Fabrikası	1916	Gaziantep	http://metanetun.com.tr/kurumsal.aspx?id=21
206. Turyağ	1916	İzmir	https://www.turyag.com.tr/hakkimizda/
207. Çift Geyik Karaca	1917	Balıkesir	https://www.karaca.com.tr/tr/tarihce
208. Ksidas (İksidas) Kitabevi	1917	İstanbul	https://adalidergisi.com/tum-sayilar/2022/temmuz-sayi-205/edebiyatcilarin-siginagi-ksidas/
209. Zaza Grup (Tıraş Bıçağı)	1917	İstanbul	https://zazagroup.net/
210. Akşam Gazetesi	1918	İstanbul	https://www.aksam.com.tr/yazarlar/ismail-kucukkaya/aksam-turkiyenin-tarihidir/haber-211258
211. Barbaros Yoğurt ve Süt Mamülleri	1918	İstanbul	https://culinarybackstreets.com/cities-category/istanbul/2021/barbaros-yogurtcusu/
212. Dedeman Holding	1918	Kayseri	https://www.dedemangroup.com/TR/116-Kurumsal/2433-Tarihce/
213. Ferhatoğlu Zeytincilik	1918	Balıkesir	https://www.ferhatoglu.com/
214. Kebapçı Eyüp	1918	Mersin	https://www.100tarihilokanta.com/kebapci-eyup/
215. Kohen Kitabevi	1918	İstanbul	https://www.yenisafak.com/hayat/kitapla-yuz-yil-direndik-3452832
216. Nuri Leflef Ayakkabı Boyası ve Cilası	1918	İstanbul	https://www.safak.com.tr/firmamiz.htm
217. Şengör Halı	1918	İstanbul	https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/kapalicarsi-basimizin-taci-934498
218. Ünalan Helva	1918	Manisa	https://unalanhelva.com/aboutus
219. Yeni Adana Gazetesi	1918	Adana	https://www.yeniadana.net/
220. Haskur Saatçilik	1919	Çanakkale	https://www.haskursaat.com.tr/
221. Kifidis Ortez-Protez	1919	İstanbul	https://www.kifidis.com.tr/hakkimizda

Atölyesi			
222. Ördekçioğlu Tencere	1919	İstanbul	http://ordekcioglushop.com/sayfa/ordekcioglu-grup
223. Yanyalı Fehmi Lokantası	1919	İstanbul	http://www.fehmilokantasi.com/tr/
224. Korkoroğlu Pastırma ve Sucuk	1910'lar ın Sonu	Kastamonu	https://korkoroglupastirmasucuk.com/hakkimizda/
225. Ayfer Kaur Baharatçısı	1920	İstanbul	http://www.ayferkaur.com/
226. Degüstasyon Meyhane	1920	İstanbul	https://degustasyon-meyhane-fasil.business.site/#posts
227. Hacı Fadıloğulları Baklava	1920	Kilis	https://www.hacifadilogullari.com.tr/hakkimizda/
228. Helvacızade	1920	İstanbul	http://www.helvacizade.com/kurumsal/1920den-bugune
229. Konsa Gıda, Temizlik ve Kozmetik	1920	Konya	https://www.konsa.com.tr/tr/biz-konsayiz
230. Rüştü'nün Fırını	1920	Trabzon	https://www.youtube.com/watch?v=gLXCkCdz314
231. Tarihi Ali Baba Balık Lokantası	1920	İstanbul	https://www.100tarihilokanta.com/tarihi-ali-baba-balik-lokantasi/
232. Tarihi Kısıklı Fasulyecisi	1920	İstanbul	http://kisiklifasulyecisi.com/tarihce/
233. Tarihi Sultan Ahmet Köftecisi	1920	İstanbul	https://sultanahmetkoftesi.com/
234. Yapıcı Saat	1920	Karabük	https://www.instagram.com/antika_saatim/?hl=en
235. Yenice Lokantası	1920	İzmir	https://www.100tarihilokanta.com/yenice-lokantasi/
236. Kasımpaşa Spor Kulübü	1921	İstanbul	http://www.kasimpasa.com.tr/
237. Kebapçı Mesut	1921	Adana	http://www.kebapcimesut.com.tr/#home
238. Tarihi Karaköy Midyecisi	1921	İstanbul	https://www.istanbultimes.com.tr/guncel/tarihi-1921den-gunumuze-meshur-karakoy-midyecisi-h38709.html
239. Berteks Tekstil	1922	Bursa	https://berteks.com/hakkimizda/
240. Gül Kahve	1922	Ankara	http://gulkahve.com/tarihcemiz.html
241. Haleplioğlu Baklava	1922	İstanbul	http://www.haleplioglu.com/hakkimizda.html
242. İkbal Lokantası	1922	Afyonkarahisar	https://www.ikbal.com/hakkimizda
243. Kemal Film	1922	İstanbul	https://www.tsa.org.tr/tr/yazi/yazidetay/312/ilk-turk-yapim-sirketi-kemal-film
244. Konyaspor	1922	Konya	https://www.konyaspor.org.tr/Kulup/1
245. Koçulu Peynircilik	1922	Ardahan	http://koculupeynircilik.com/hakkimizda/
246. Piyale Makarna	1922	İzmir	Altun (2010:24)
247. Sami Bey Pastanesi – Lokmacısı	1922	İzmir	https://m.facebook.com/486587045035247/photos/a.488975834796368/1666645720362701/?type=3
248. Afşaroğlu Yapı	1923	İzmir	https://afsaroglu.com/kurumsal/
249. Ayakkabı Dünyası	1923	İstanbul	https://www.ayakkabidunyasi.com.tr/t/hakkimizda
250. Balkan Helva ve Şekerleme	1923	Eskişehir	https://www.balkanhelva.com.tr/sayfa/hakkimizda
251. Baylan Pastanesi	1923	İstanbul	https://baylangida.com/Page/History/
252. Broderi Narin Kumaş Üreticisi	1923	İstanbul	https://tr-tr.facebook.com/broderi.narin.perde/
253. Cumhuriyet Lokantası	1923	Balıkesir	https://website-22642347219816338761 52-restaurant.business.site/?utm_source=gmb&utm_medium=referral
254. Cumhuriyet Sucukları	1923	Afyonkarahisar	http://m.cumhuriyetsucuklari.com.tr/Anasayfa
255. Çukurova Holding	1923	Mersin	http://www.cukurova.com.tr/tr/kisaca.html

256. Eyüp Sabri Tuncer	1923	Ankara	https://www.eyupsabrituncer.com/tarihce
257. Gülseven Helva	1923	Sakarya	https://www.gulseven.com.tr/
258. İstanbul Köftecisi	1923	İstanbul	https://www.100tarihilokanta.com/istanbul-koftecisi/
259. Kastamonu Pastırmacı Fatih	1923	Kastamonu	https://pastirmacifatih.com/hakkimizda/
260. Kocaman Balık	1923	Balıkesir	https://www.kocamanfish.com.tr/hakkimizda
261. Köprülü Et Lokantası	1923	Karabük	https://tr-tr.facebook.com/1923kopruluetlokantasi/
262. Mustafa Nevzat İlaç (Gensenta bünyesine dâhil oldu)	1923	İstanbul	https://www.gensenta.com.tr/tr/about_us/about_us.aspx
263. Pakmaya	1923	Kocaeli	https://www.pakmaya.com/tr/hakkimizda
264. Sakıpağa Süt Ürünleri	1923	İzmir	https://www.sakipaga.com.tr/dunden-bugune
265. Şahin Sucuk Pastırma	1923	Kayseri	https://www.sahinsucuklari.com.tr/Kurumsal
266. Tarihi Bağdat Kurukahvecisi	1923	İstanbul	https://bagdatkahve.com/
267. Tarihi Cumhuriyet Meyhanesi	1923	İstanbul	https://www.tarihicumhuriyetmeyhanesi.com.tr/
268. Tarihi Karaköy Balıkçısı	1923	İstanbul	http://karakoybalikcisi.com/#aboutus
269. Tarihi Taş Fırın Evin Unlu Mamulleri	1923	İstanbul	https://www.instagram.com/evinpastanesi/?hl=en
270. Uşak İlyas Usta Lokantası	1923	Uşak	http://www.asirliklokanta.com/hakkimizda.aspx

Kaynak: Tablo; Erdoğmuş (2007:86-87), Altun (2010:13-138), Karaçay (2011:36-209), Sabah (2012:s.b.), Eryılmaz (2015:48), Dil (2016:56-63), Hürriyet (2018:s.b.), Dumansızoğlu (2020:s.b.), Eryılmaz (2022:s.b.), İncili Gastronomi Rehberi (2022:1-370), Culinary Backstreets (t.b.:s.b.), Görevimiz Yemek (t.b.:s.b.), Lezzetin Ustaları (t.b.:s.b.), Milor (t.b.: s.b.), Yüzyıllık Hikayeler (t.b.:s.b.), Yüzyıllık Markalar Derneği (t.b.:s.b.), 100 Tarihi Lokanta (t.b.:s.b.)'den ve araştırmacının kendi kişisel araştırmalarından yola çıkılarak derlenmiştir.

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü gibi, 1454-1923 arasında kurulmuş 270 firmaya ulaşılmıştır. Tabloda yer alan bazı firmalar yaşamları esnasında kurumsallaşma sürecine girdiklerinden isim değişikliğine gitmişlerdir. Listede bu firmaların nihai ismine yer verilmesi uygun görülmüştür. Örneğin 1898 senesinde İzmir'de kurulan Antebi Tekstil zaman içerisinde bir yeniden örgütlenme ve kurumsallaşma sürecine girmiş ve nihayetinde, 1983 yılında ismini "*Mayteks Örme*" olarak değiştirmiştir (Mayteks, t.b.:s.b.). İlaveten, asırlık firmaların isimleri sıralanırken parantez içerisinde bazı ifadelere yer verilmiştir. Parantez içerisindeki ifadeler firmanın diğer ismine işaret etmektedir (örneğin "*Zeynel Ergin (Alsancak) Gevrek Fırını*", "*İskender (Kordonciyan) Smokin-Frak*"). Öte yandan zaman içerisinde bazı firmaların, isimleri korunmakla birlikte, başka firmaların bünyesine dâhil oldukları tespit edilmiştir (Örneğin "*Hacı Şakir*"). Listede bu firmaların isimlerinin yanına da "*...bünyesine dâhil olmuştur*", ifadesi eklenerek bu özelliklerine dikkat çekilmeye gayret edilmiştir.

Tablo 1 incelendiğinde 100 yaşını aşmış firmalara akademik yazının ve firmaların kendilerinin farklı sıfatlar münasip gördükleri anlaşılmaktadır. Akademik yazının daha önce de ifade edildiği gibi bu firmaları tasvir etmek için "*asırlık*", "*en eski*", "*kıdemli*", "*köklü*", "*uzun ömürlü*", "*yaşlı*" vb. sıfatları tercih ettiği bilinmektedir. Öte yandan, firmaların kendilerinin ise "*tarihi*" veya "*meşhur*" sıfatlarını tercih ettikleri, akademik yazında geçen sıfatların ise hiçbirini kullanmadıkları görülmektedir.

Listede yer alan firmaların faaliyet sahaları incelendiğinde geniş bir faaliyet yelpazesinin varlığından bahsetmek mümkün gibi görünmektedir. Öte yandan listede faaliyet alanlarına göre en fazla temsil edilen 5 firma grubunu; "*helvacılar/şekerciler*" (*34 firma - bu firma grubu lokumcu, pişmaniyeci ve badem ezmecilerini de kapsamaktadır*), "*esnaf lokantaları/restoranlar*" (*25 firma – bu firma grubu köftecileri, balıkçıları, midyecileri, kelle-paçaçıları ve kokoreççileri de kapmaktadır*), "*fırınlar/unlu mamuller*" (*21 firma – bu firma grubu börekçileri ve pastaneleri de kapsamaktadır*), "*kebapçılar*" (*14 firma – bu firma grubu büryancıları da kapsamaktadır*) ve "*Hamamlar*" (*12 firma*) olarak sıralamak mümkün görünmektedir. Bahsi geçen beş firma grubu ve listenin geneli dikkate alındığında ise gıda işletmelerinin (*sadece gıdayı imal edenler ve gıdayı hem*

imal edip hem de müşterilerine servis edenler) listede kayda değer bir ağırlıklarının olduğunu söylemek pek ala da mümkün gözükmektedir.

Firmaların kuruluş yılları aralığı olan 1454-1923 dönemi eşit sayılabilecek dört alt döneme bölündüğünde, 1454-1570 aralığında 5 firmanın, 1571-1687 aralığında 7 firmanın, 1688-1805 aralığında 5 firmanın, 1806-1923 aralığında ise 253 firmanın kurulduğu görülmektedir. Öte yandan, çalışmada yaşı 250'den büyük örgütlerin yazında "*hiper uzun ömürlü*" olarak adlandırıldığından daha önce bahsedilmişti. Bu çalışmada da büyük çoğunluğu (10 firma) hamam işletmesi olarak faaliyet gösteren 15 hiper uzun ömürlü firmanın var olduğu tespit edilmiştir.

İlaveten, Tablo 1 incelendiğinde, 270 asırlık firma içerisinde en fazla firmaya sahip olan ilk beş şehrin İstanbul (120 firma), Bursa (16 firma), İzmir (16 firma), Gaziantep (11 firma) ve Konya (11 firma) olduğu görülmektedir. Bahsi geçen 5 şehrin bu anlamda listedeki tüm asırlık firmaların %64'ünü (174 firma) kendi bünyelerinde topladıkları görülmektedir. Listedeki diğer iki baskın şehir de 10 firma ile Balıkesir, 6 firma ile de Eskişehir'dir. Başkent Ankara'nın ise listede sadece 3 firmasının bulunduğu görülmektedir.

Tablo incelendiğinde, genellikle firmaların (203 firma) kendi web sayfalarının[4] bulunduğu görülmektedir. Daha az sayıdaki firmanın (67 firma) verilerine ise başka kaynaklardan (diğer web sayfaları, makaleler, kitaplar vb.) ulaşılmıştır. Bu bulguyu, veri setinde yer alan asırlık firmaların web sayfalarına değer verdikleri ve bilgisayar/internet kullanımını faaliyetlerine entegre ettikleri şeklinde yorumlamak mümkündür.

Çalışmanın tabloda paylaşılmayan bir diğer bulgusu da firmaların kurucularına ilişkindir. Web sayfalarına ulaşılan firmaların kurucuları incelendiğinde, kurucular arasında tek bir kadın girişimcinin dahi bulunmadığı görülmektedir. Dolayısıyla alanı "*androsentrik*" ya da "*erkek egemen*" olarak nitelendirmek mümkündür. 1919 kuruluş tarihli İstanbullu baharatçı Ayfer Kaur araştırmacı için ilk başta bir umut kaynağı olmuşsa da, sonradan firmanın kurucusu olan Cevat Güçlü'nün Mısır Çarşısı'nda açtığı dükkâna kızının ismini verdiği anlaşılmaktadır. Her ne kadar babasının erken ölümü üzerine edebiyat hocası olan Ayfer Kaur bayrağı devralmış olsa da firmanın kurucusu Cevat Güçlü, dolayısıyla da yine bir erkektir.

Tablo 1'de yer alan firmaları bulmak için yürütülen araştırma esnasında bazı 100 yaşını aşmış ya da aşmak üzere olan, ancak sonradan kapanmış bazı firmalara da rastlanılmıştır. Bahsi geçen bu firmalar arasında Lebon Pastanesi (1810 – İstanbul), Haktanır Pide Salonu (1834 – İzmir), Uzel Holding (1864 – Rusçuk), İzmir Pamuk Mensucat (1910 – İzmir), Atalar Giyim (1912 – İstanbul), Öztaylan Süt (1915 – Balıkesir), Altınoğlu Pastanesi (1922 – İstanbul) vb. yer almaktadır. Firmaların kapanışına dair haberler yüzeysel bir tümevarımsal içerik analizine tabii tutulduğunda ise temel kapanış nedenlerine yönelik temalar arasında "*ekonomik sıkıntılar*", "*sektörde artan rekabet*", "*kentsel dönüşüm nedeniyle taşınma zorunluluğu*", "*dükkânın merkezi konumunu kaybetmesi*", "*şirket sahibi ailenin kendi içindeki çekişmeler*" vb. nedenlerin zikredildiği (Uras, 2006:s.b.; Hürriyet, 2012:s.b.; Özcan, 2015:s.b.; Hürriyet, 2016:s.b.; Kakınç, 2021:s.b.; Baskal, 2022:s.b.) görülmektedir. Kapanan asırlık firmalar incelendiğinde bu firmaların çok büyük çoğunluğunun dördüncü dönemde, bir diğer ifadeyle 1806-1923 aralığında kurulmuş olmaları bir diğer dikkate şayan bulgudur.

Son olarak, tabloda paylaşılmayan bir bulgu da, kendilerini "*tarihi*" ve "*meşhur*" olarak tanımlayan kimi firmalar üzerinedir. Araştırmacının asırlık firmalara ulaşma çabaları esnasında, asırlık olmayan, hatta aksine, oldukça kısa geçmişlere sahip olan bazı firmaların isimlerinin başına "*tarihi*" unvanını ekledikleri görülmüştür. Benzer biçimde, ilgili sektör hakkında oldukça malumat sahibi olanların pek de isimlerini bilmedikleri bazı firmaların da kendilerine "*meşhur*" sıfatını yakıştırdıkları tespit edilmiştir. Elbette bu firmalar, yaşları gereği yukarıda Tablo 1'de sunulan listede kendilerine yer bulamamışlardır.

5. TARTIŞMA

Daha önce de ifade edildiği gibi bu çalışmanın amaçlarından bir tanesi, kendisinden önce yayınlanmış kıymetli çalışmaların listelerinden istifade ederek ve üstüne ekstra araştırmalar yaparak bu listeleri güncellemek ve geliştirmektir. Bu çaba neticesinde çalışmanın önceki çalışmaların listelerini yeni firmalar ekleyerek zenginleştirdiğini söylemek mümkün gibi görünmektedir. Örneğin Eryılmaz'ın (2015:48) listesinde 23 firmaya, Dil'in (2016:60) listesinde ise 164 firmaya (1777-1923 aralığı için) yer verildiği düşünüldüğünde bu amaca büyük ölçüde ulaşıldığını söylemek mümkün gözükmektedir.[5] Yine hazırlanan tablo, firmaların web sayfalarına

4 Bu rakama firmaların Instagram ve Facebook sayfaları dâhil değildir.

5 Bu çalışmada paylaşılan asırlık firma sayısının ve (kısmen) içeriğinin önceki çalışmalardan farklı olması, gözden kaçmış kimi firmaların listeye eklenmesinin bir neticesi olabileceği gibi, çalışmaların listeye dâhil edecekleri firmaları

yer vererek de öncekilerden farklılaşmaktadır. Bu vesileyle hem tabloda sunulan bulguların tekrar kontrolüne imkân verilmekte hem de okuyucuya firma hakkında arzu ettiği farklı verilere ulaşabilme fırsatı sunulmaktadır.

Yukarıda da ifade edildiği gibi, bu çalışmada sunulan listede yer alan 100 yaşını aşmış firmalar, akademik yazında kullanılan "*asırlık*", "*en eski*", "*kıdemli*", "*köklü*", "*uzun ömürlü*", "*yaşlı*" vb. sıfatlar yerine "*meşhur*" ve "*tarihi*" ifadelerini kullanmayı tercih etmişlerdir. Bu durumun arka planında muhtelif nedenlerin yatması mümkündür. Bunlardan ilki pratisyenlerin akademik yazını yakından takip etmemeleri olabilir. İkincisi, akademik yazınca tercih edilen bu ifadelerden bazılarının zihinlerde menfi çağrışımlar yapıyor olma ihtimalidir. Örneğin "*yaşlı*" olmak fizyolojik bir süreç olup; sıklıkla bireyin fiziksel ve zihinsel faaliyetlerini zayıflattığı düşünülen, genellikle karşı tarafça menfi algı, duygu ve düşüncelerle karşılanan bir durum olarak tanımlanmaktadır. Yaşlılara yönelik olumsuz algılar onlara yönelik davranışları da sıklıkla menfi yönde etkileyebilmektedir. Örneğin, yapılan araştırmalar kimi sağlık personellerinin yaşlılara olumsuz bakış açılarının, yaşlılara yönelik hizmet kalitelerini düşürdüğünü bulgulamaktadır (Çunkuş vd., 2019:59). Haliyle, firmaların isimlerinin başına "*yaşlı*" sıfatını getirmeme tercihlerinin arkasında yaşlılığın yaratabileceği menfi çağrışımlar ve bu çağrışımların neticesinde kendilerine karşı sergilenmesi muhtemel olumsuz davranışlardan kaçınma arzusu yatıyor olabilir.

Stratejik Yönetim (SY) disiplininin kendisine, firmalara rekabet avantajı getiren ya da onların bilhassa finansal performanslarını etkileyen faktörleri merak edindiği bilinmektedir (Barney, 2002:53-57). Nitekim SY'nin "*Kaynak Temelli*", "*İlişki Temelli*", "*Kurum Temelli*" vb. muhtelif görüşleri, yukarıda bahsi geçen bağımlı değişkenleri etkilemesi mümkün olan çeşitli faktörlerden bahsetmektedirler (Eryılmaz, 2016:9-22; Bağış ve Kryeziu, 2022:43-74). Firmanın rekabet avantajına ve yüksek finansal performansına ilişkin açıklama getirmeye çalışan SY akımlarından bir tanesi de "*Endüstri Temelli Görüş (ETG)*"tür. Zaman zaman "*Endüstriyel Organizasyon Okulu*" ya da "*Pozisyon Okulu*" olarak da adlandırılan bu akıma göre; yüksek performans firmanın cazip endüstriyi seçebilmesine, endüstri içerisinde kendisini rekabet güçlerinin en zayıf olduğu yere konumlandırabilmesine ve endüstrinin yapısını kendi çıkarlarına göre dizayn edebilmesine bağlıdır (Porter, 1979:137-145 ve 1996:61-78). Bu bağlamda asırlık firmalar listesinde hamamcılık, helvacılık, kebapçılık, lokantacılık, şekercilik/lokumculuk vb. faaliyet alanlarında yoğunlaşmaların görülmesini, ETG'yi destekleyen bir bulgu olarak düşünmek mümkündür. Asırlık firmaları bünyesinden çıkaran faaliyet alanlarının kimilerinin listedeki firma sayısı açısından öne çıkmalarının arkasında devlet teşvik ve desteklerinin olması da kuvvetle muhtemeldir. Osmanlı Devleti döneminde devlet ya da özel girişimciler eliyle kurulan bazı fabrikalara devlet teşvik ve desteği verildiği bilinmektedir (Kurt vd., 2016:154-165). Nitekim 1777 kuruluş tarihli Ali Muhiddin Hacı Bekir'in web sayfasında "…*Osmanlı sarayının da güven ve takdirini kazanan Hacı Bekir 3 nesil süresince, sarayın destek, denetim ve teşvikleri ile Şekerci Başı olarak görevlendirilmiş, taltif ve takdir edilmiştir*" denmektedir (Hacı Bekir, t.b.:s.b.). Son olarak, listede gıda ürünlerini üreten ya da bunları hem üretip hem de satan firmaların yoğunlukta olmasının bir nedeni de beslenmenin temel fizyolojik ihtiyaçlardan bir tanesi olması olabilir.

Asırlık firmalara rastlamak sık karşılaşılan bir durum değildir. Hiper uzun ömürlü firmalar ise Konz ve Katz (2000:51)'ın da vurguladıkları gibi daha da ender kaşılaşılan, nadide örgütlerdir. Bu bağlamda 250 ve üstü yaşında sadece 15 örgütün varlığını raporlayan bu araştırmanın bulguları Konz ve Katz (2000)'ın iddiasına da uygun görünmektedir. Öte yandan hem hiper uzun ömürlü hem de asırlık firmalar açısından, ülkemizdeki bu kategorideki firma sayısının diğer ülkelerdekilerle kıyaslandığında oldukça küçük kaldığını söylemek mümkündür. Örneğin Japonya'da 2021 yılında asırlık sıfatını kazanmış firmaların sayısının 3696 olacağı tespit edilmiştir (Nippon, 2020). İnsanoğlunun üzerinde yaşadığımız topraklarda binlerce yıldır yaşamını sürdürdüğü bilinmektedir. Buna rağmen asırlık ve uzun ömürlü firmaların sayısı sınırlı seviyede kalmıştır. Bu durumun muhtelif olası nedenleri olabilir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kültürel mirasını devraldığı Osmanlı Devleti'nin geç endüstriyelleştiği (Dalgıç, 2015:96) bilinmektedir. Benzer biçimde Gevgilili (2011:51-52)'ye göre, Osmanlı Devleti'nin içerisinde daha kuruluşundan itibaren kamu veya özel mülkiyeti daha meşru gören zihniyetler bir arada olmuşlardır. Bu yapısal, belki de zihinsel ikilik, iç çekişmelere ve enerji kayıplarına sebebiyet vermiş ve ülkenin Batı Avrupa'da o dönemde gözlemlenen kapitalist gelişimin gerisinde kalmasıyla sonuçlanmıştır. Dolayısıyla hem geç sanayileşmiş hem de geç kapitalistleşmiş bu toprakların çocuklarının diğer başat ülkelerdekilere kıyasla pek az (asırlık) firma çıkarabilmesi bu manada olağan görünmektedir.

---

seçim için kullanmış oldukları kıstaslardan dolayı da farklılık arz edebilir. Nitekim, Dil (2016:52) çalışmasında devlet tarafından bir kamu kurumu olarak kurulan ancak sonradan özelleştirme süreçleri neticesinde özel firma statüsüne kavuşan firmaları çalışmasına dâhil etmediğinden bahsetmektedir. Ancak mevcut çalışmamızda okuyuculara daha geniş bir perspektif-liste sunmak ve tercihi okuyucuya bırakmak adına bu tür bir kısıt koyulmamıştır.

Hazırlanan tabloda yer alan firmaların illere göre dağılımı incelendiğinde İstanbul'un ezici bir üstünlüğünün olduğu görülmektedir. Daha önce ekonomi alanında yapılan bazı çalışmalar ve yayınlanan haberlerden İstanbul firmalarının Türk ekonomisini nasıl domine ettiği bilinmektedir. Örneğin bir haberde, İstanbul'un 2021 Haziran döneminde kendi başına, tüm Türkiye'nin yaptığı ihracatın %40,3'ünü gerçekleştirdiği vurgulanmaktadır (TRT Haber, 2021b:s.b.). Bu bağlamda İstanbul firmalarının tabloda gözlemlenen baskın pozisyonunun Türk ekonomisindeki diğer göstergelerdeki durumdan çok farklı olmadığı anlaşılmaktadır. Listede en fazla firma çıkaran şehirlerin bazı ortak özelliklerinin onları bu performansa taşımış olabileceği düşünülmektedir. Örneğin ilk beş şehrin üç tanesinin (İstanbul, Bursa ve Konya) Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Devletleri'ne başkentlik yapmış olması, haliyle tarihte ekonomik ve sosyal manada birer merkez hüviyetinde olmaları kısmen bu şehirlerin bu listedeki performansını belirleyebilecek olası bir faktör olarak düşünülebilir. Diğer iki şehir olan İzmir ve Gaziantep ise bahsi geçen devletlere başkentlik yapmasalar da, en az 4000 yıllık tarihleriyle oldukça köklü şehirlerdir. Yine bu beş şehrin tümünün tarihi ipekyolu üzerinde yer alıyor olması (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, t.b.:s.b.), dolayısıyla birer ticaret şehri olmaları da onların bu listeye en çok firmayı sokan şehirler arasında yer almalarında mühim rol oynamış faktörlerden biri olabilir.

Wagner (2021:1-12) tarafından 18 AB ülkesindeki 9855 firmayla yürütülen bir araştırma; web sayfası olan firmaların olmayanlardan daha eski, daha büyük ölçekli, daha verimli, daha ihracat yönelimli ve daha yenilikçi olduğunu bulgulamaktadır. Bu bağlamda mevcut araştırmanın 270 asırlık firmanın 203'ünün[6] web sayfasına sahip olmalarını, Wagner'in daha eski firmaların yenilere göre web sayfasına sahip olma eğilimlerinin daha kuvvetli olması bulgusuyla kısmen koşutluk sergilediği şeklinde yorumlamak mümkündür. Bu bulgunun arka planında 13/01/2011 tarih ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun 1524'üncü maddesi, birinci fıkrası uyarınca, sermaye şirketlerine internet sitesi kurma zorunluluğunun getirilmiş olması da yatıyor gibi görünmektedir (Resmi Gazete, 2013:s.b.).

Yukarıda da ifade edildiği gibi, 270 firmanın kurucuları arasında herhangi bir kadın girişimciye rastlanılamamıştır. Bu bulgu Aile İşletmeleri 5. Kongresi Kitabında (2012:449-480) paylaşılan "*Kıdemli İşletmeler Tablosu*"ndaki bulgular ile paralellik arz etmektedir. Yine mevcut araştırmanın bulgusu, kadınların iş hayatına katılımlarının ülkelerin/firmaların sosyal ve ekonomik performansları açısından son derece mühim olmasına/olduğuna inanılmasına rağmen (Minniti, 2010:294-310), hem dünyanın patriarşik ülkelerinde hem de Türkiye'de kadınların ekonomik ve daha özelde girişimcilik faaliyetlerine katılımının sınırlı olduğu tespitini içeren çalışmalarla (örneğin Soysal, 2010:94; Danish ve Smith, 2012:216; Keskin, 2014:77-78; Yalçınkaya ve Koraltürk, 2018:994-995) koşutluk göstermektedir. Asırlık firmaların kurucuları arasında kadın girişimcilere rastlanılmamasının muhtelif nedenleri olabilir. Bu nedenlerden bir tanesinin Türkiye'de kadınların cumhuriyetin ilanı öncesinde ikinci sınıf vatandaş konumunda olmaları (İçli, 1998:93) gösterilebilir. Bu bağlamda erkeklerle mukayese edildiklerinde bir çok haktan mahrum durumdaki kadınların Osmanlı döneminde girişimci rolüne soyunarak bir firma kurmaları pek de mümkün görünmemektedir.

İlaveten, araştırmalar esnasında oldukça genç oldukları ve pek de tanınmadıkları halde sahiplerince (ya da yöneticilerince) isimlerinin başına "*tarihi*" ve "*meşhur*" unvanları getiren firmaların mevcudiyetinden bahsedilmişti. Bu noktada "*tarihi*" ve "*meşhur*" unvanlarının bu firmalarca "*örgütsel fasat (organizational façade)*" olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır. Örgütsel fasatlar; örgütün üyelerince inşa edilmiş, örgütün ve yönetiminin paydaşlar nezdinde meşruiyetini güvence altına almak için tasarlanmış sembolik dış cephelerdir. Tanımda da belirtildiği gibi örgütsel fasatlar muhtelif örgüt üyelerince inşa edilebilmesine rağmen; Starbuck ve Nystrom (1984:182-185) bu dış cepheleri inşa etmede başrolü oynayan aktörlerin yöneticiler olduğu hususunda ısrarcı gözükmektedirler. İlaveten örgütsel fasatların muhtelif maksatlarla inşa edilmiş olması mümkündür. Fasatları "*rasyonellik*", "*ilericilik*" ve "*yüksek itibarlılık*" algısı yaratmak üzere inşa edilmiş fasatlar olmak üzere üç başlık altında toplamak mümkündür (Abrahamson ve Baumard, 2008:408; Baumard, 2014:1324-1334). Bu çalışmada bahsi geçen firmaların tarihi ve meşhur sıfatlarını kullanmalarını yüksek itibar algısı inşa etmeye yönelik bir örgütsel fasat olarak görmek mümkündür. Kuruluş tarihleri çok da eski olmayan firmalar müşteri güveni inşa edebilmek adına "*tarihi*" veya "*meşhur*" unvanlarını kullanıyor görüntüsündedirler. Bu bağlamda çalışmanın bu noktadaki bulguları örgütsel fasat yazını ile mühim ölçüde tutarlı gibi görünmektedir.

Son olarak, her ne kadar çok küçük bir veri seti üzerinden yorumlandığı için temkinli yaklaşılması münasip olacaksa da, araştırmanın kapanan asırlık firmalara ilişkin bulgusu da ilginçtir. Hatırlanacağı gibi ÖE yazının bir kısmının, çevrenin örgütler arasından daha yaşlı örgütleri, güven ve hesap verebilirlik algısı inşa etmelerinden dolayı hayatta tutmaya eğilimli olduğu (Rhee ve Valdez, 2009:152) yönünde bir varsayımı olduğundan bahsedilmişti. Nitekim bu çalışmanın veri toplama süreci esnasında karşılaşılan, 7 adet kapanmış asırlık

6 Bu çalışmada aranan verileri barındıran.

firmanın (*Lebon Pastanesi, Haktanır Pide Salonu, Uzel Holding, İzmir Pamuk Mensucat, Atalar Giyim, Öztaylan Süt ve Altınoğlu Pastanesi*) hepsinin de kuruluşlarına göre asırlık firmalar içerisinde en genç grup içinden (1806-1923 aralığı) çıkmış olmaları ÖE yazınıyla koşutluk arz eder gibi görünmektedir.

6. SONUÇ

Daha önce de zikredildiği gibi, firmaların bağlamını denkleme sınırlı seviyede dâhil ettiği için işletmecilik tarihine "*mikro yaklaşımı*" (Dirlik ve Leblebici, 2016:141) baz aldığı söylenebilecek bu çalışmanın temel gayesi, yazında daha önce asırlık firmalar üzerine yapılmış nadide çalışmalarda sunulan listeleri güncellemek ve geliştirmek idi.

Çalışmanın ulusal yazında tarihi işletmelerimizin dökümünü çıkarmayı hedefleyen diğer kıymetli çalışmalardan muhtelif farklılıkları, bir diğer ifadeyle bazı ***"orijinalite"***leri mevcut gibi görünmektedir. Birincisi, ulusal yazında daha önce yapılan çalışmalar incelendiğinde (örneğin Erdoğmuş, 2007:86-87; Altun, 2010:13-138; Eryılmaz 2015:48; Dil, 2016:56-63; Hürriyet, 2018:s.b.; Dumansızoğlu, 2020:s.b.; Yüzyıllık Hikayeler, t.b.:s.b.; Yüzyıllık Markalar Derneği, t.b.:s.b.; 100 Tarihi Lokanta, t.b.:s.b.), bilindiği kadarıyla bu çalışmada sunulan tablo alanda şu ana değin hazırlanmış en kapsamlı listeyi oluşturmaktadır. İkincisi, revize edilen listede sadece firma sayısı artırılmamış, aynı zamanda bilhassa "*web sayfası*" gibi bazı yeni veriler de tabloya eklenmiştir. Bu sayede çalışmanın bulgularının şeffaflığı artırılmaya çalışılmıştır. İlaveten, çalışma sadece bu topraklarda Türkler'ce kurulan firmalara değil; yabancılarca kurulan ve halen yaşamını devam ettiren firmalara da yer vermiştir. Örneğin listede yer alan Rebul Eczanesi, 1895 yılında Hopa ile Trabzon arasındaki karayolu inşaatında bir mühendis olarak çalışmakta olan babasını ziyaret etmek için Türkiye'ye gelen genç Fransız eczacı Jean Cesar Reboul tarafından İstanbul/Beyoğlu'nda kurulmuştur (Atelier Rebul, t.b.:s.b.). Son olarak çalışma, şu an için bilindiği kadarıyla "*en güncel liste*"yi bünyesinde barındırmaktadır. Örneğin bu çalışmaya değin yapılmış en kapsamlı araştırma gibi görünen Dil (2016:57)'de yer alan 1895 kuruluş tarihli Pando, Pandelli Şestakof'un hayatını kaybetmesiyle faaliyetini durdurmuştur (Sabah, 2018:s.b.). Asırlık firmalara ilişkin listelerde yapılması arzu edilen bu güncelleme bilhassa yaşanan pandemi sonrasında daha da elzem hale gelmiştir. Nitekim İstanbul ve Ankara Ticaret Odaları Covid-19 pandemisi nedeniyle binlerce işletmenin kepenklerini kapattığını raporlamışlardır (Öztürk, 2020:s.b.).

Elbette bu çalışma da, her araştırma gibi eksiklerden azade değildir. Çalışmanın bir ***"kısıt"ı,*** çalışmanın büyük ölçüde "*ikincil veri*" üzerine kurgulanmış olmasıdır. Öte yandan alanda daha yüksek katma değer yaratmak, Baraz (2012:162)'nin de ifade ettiği gibi sahaya aktif olarak inerek, birinci el veri toplayarak gerçekleşecek gibi görünmektedir. Çalışmanın bir diğer kıstı da, daha önce hazırlanmış listelerde yer alan bazı firmaların hala varlıklarını sürdürüp sürdürmedikleri konusundaki tereddütlerdir. Örneğin çalışmanın başlarında, tarihi "*Lebon Pastanesi (1886)*"nin tahliye davasına dair duruşmanın 15-16 Şubat'ta yapılacağına dair haber (Bkz. Independent, 2022:s.b.) sonrasında, nihai sonucun ne olduğu hususunda uzunca bir süre bir bulguya ulaşılamamıştır. Bu bağlamda pastanenin varlığını devam ettirdiği kabul edilmiş ve ismi listede tutulmuştur. Ancak sonradan pastanenin kapandığı öğrenilmiş ve firma listeden çıkarılmıştır. Bu manada, sayıları az olsa da listede cari durumları konusunda muğlaklıklar bulunan firmalar mevcuttur. Çalışmanın bir kıstı da, firmaların kuruluş tarihlerine dairdir. Örneğin bazı firmalar reklamlarında ürettikleri ürünün geçmişine dair bazı tarihler kullanmakta, bu da zaman zaman ürün ile onu satan firmanın kuruluş tarihini karıştırma tehlikesi oluşturmaktadır. Bu çalışmanın olası bir kıstı da yararlanılan kaynaklardır. Hiç şüphe yoktur ki İstanbul ve bu şehirde faaliyet gösteren firmalar üzerine hazırlanmış çalışma ve kaleme alınmış yazıların sayısı diğer iller ve buralarda faaliyet gösteren firmalar üzerine olanlardan fazladır. Bu nedenle bu durumun bulgularda ve benzer çalışmalarda "*İstanbul Yanlılığı (Istanbul Bias)*" olarak adlandırılabilecek bir yanlılık yaratması kuvvetle muhtemeldir. Dolayısıyla bu çalışmada paylaşılan listenin hazırlanmasında azami özen gösterilmişse de, yine de bir temkin payının bırakılması münasip olacaktır. Son olarak bu çalışma Türkiye'de faaliyetine devam eden asırlık firmaların envanterini çıkaran bir araştırma niteliğindedir. Oysa asırlık firmalar alanında yapılan çalışmaların temel meselesinin "*neden bazı örgütlerin diğerlerinden daha uzun bir ömre sahip olduğu*" (Suarez ve Utterback, 1995'ten akt.: Dil, 2016:50) ya da bir başka ifadeyle uzun ömrü belirleyen öncüllerin berraklaştırılmasının olması gerektiği ifade edilmektedir. İlaveten asırlık firmalar fenomeninin daha iyi idrak edilebilmesi, bu firmalara ilişkin kapsamlı bir analizin yanı sıra, Dirlik ve Leblebici (2016:141)'in de ifade ettikleri bu firmaların ekonomik, politik, yasal ve sosyal bağlamlarının da etraflıca anlaşılmasına bağlıdır. Bu manada çalışmanın asırlık firmalarının bağlamını sınırlı düzeyde dikkate almış olması bu çalışmanın mühim eksikliklerinden bir tanesi olarak kabul edilebilir.

Çalışmanın ***"gelecek çalışmalar için öneriler"***i de olacaktır. Örneğin bu çalışmada veriler toplanırken, yaşamını devam ettiren asırlık firmalara ilaveten, 100 yaşını devirmiş veya 100 yaşına pek az kalmış olduğu halde kepenklerini kapatmak zorunda olan işletmelere de rastlanılmıştır. Hayatına devam edenlere ilaveten, yaşamına veda eden asırlık firmaları araştırmak da bir o kadar önemlidir. Bu bağlamda, gelecek araştırmalarda öncelikle 100 yaşına ulaşan ve sonrasında yaşamına veda eden firmaların bir listesi çıkarılıp, bu firmaların kepenk indirme gerekçelerini irdelemek ilgi çekici ve aynı zamanda muhtelif paydaşlar açısından faydalı bir araştırma olabilecektir. Nedenleri incelerken firmaların bağlamlarını hesaba katmak elbette gelecek çalışmalara değer katacak bir başka nokta olacaktır. Çalışmanın bu alanda araştırma yapacak kişiler için bir diğer önerisi de, sahaya inerek birinci el veri toplamaları, ikinci el verilerden mutlak manada vazgeç(e)miyorlarsa da, en azından birinci ve ikinci el veriyi harmanladıkları çalışmalarla yazına katkı vermeleri yönündedir. İlaveten çalışmanın kuramsal tarafında da vurgulandığı gibi, yazında önceki kimi çalışmalar örgütsel yaş ve öğrenme oryantasyonu arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Öte yandan örgütsel öğrenme yazınında sık sık örgütlerde öğrenmeye unutmanın eşlik etmesi gerektiği yönünde iddialar bulunmaktadır (Örneğin Nystrom ve Starbuck, 1984:53-65; Akgün vd., 2007:800-804; Ayduğ ve Ağaoğlu, 2022:s.b.). Bu bağlamda örgütlerin yaşının bu örgütlerin niyetli/niyet dışı unutma kabiliyetlerini nasıl etkilediği yönünde bir araştırma yürütmek de ilginç olabilecektir. Benzer biçimde araştırmanın bulguları asırlık firmaların kendilerini daha ziyade "*meşhur*" ve "*tarihi*" sıfatlarıyla niteleklerini göstermektedir.

Glynn ve Abzug (2002:267-280)'nin "*sembolik eşbiçimlenme*", Erlingsdottir ve Lindberg (2005:47-70)'in ise "*eşisimlenme*" olarak adlandırdıkları fenomende, bir örgütsel alanda faaliyet gösteren örgütlerin isimlerinin birbirlerine nasıl benzeşebildiğine dikkat çekilmektedir. Bu bağlamda asırlık firmaların kendilerine "*meşhur*" ve "*tarihi*" sıfatlarını seçme konusunda benzeşmelerinin öncülleri ve ardılları üzerine ilginç bir araştırma tasarlamak mümkündür. Daha da ötesi, bu davranışın Türkiye'de asırlık firmalar bağlamında örgütsel alanlararası (*ve belki de Konz ve Katz (2000:49)'ın ifadesiyle "metapopülasyonel"*) bir benzerlik göstermesi çalışma konusunu daha da ilginç hale getirmektedir. İlaveten, daha önce de vurgulandığı gibi bu araştırma Türkiye'de halen faaliyetlerine devam eden asırlık firmalara dair bir durum tespiti mahiyetindedir. Bu bağlamda gelecek çalışmalarda asırlık firma olmayı etkileyen öncüller ve asırlık olmanın firmalar açısından ardılları üzerine görgül çalışmalar yürüterek alana mühim bir katkı yapmak mümkün olabilecektir. Bu sayede "*Yeni İşletmecilik Tarihi*" ekolünün yöntem olarak sadece vaka çalışmalarından istifade etmek yerine, yöntemsel çeşitliliğe gitmek yönündeki davetine de (Dirlik ve Leblebici, 2016:142; Lamberg vd., 2022:1011-1013) icabet edilmiş olunacaktır. Bu çalışmaya ilişkin okumalar esnasında, araştırmacının Türkçe yazına ilişkin bir gözlemi de sahadaki akademisyenlerin "*İşletmecilik Tarihi*" (*örneğin Ağır, 2016:26-39; Dervişoğlu Okandan, 2016:40-48; Kurt, 2016a:2-8; Kurt, 2016b:41-57*) ve "*İşletme Tarihi*" (*örneğin Dil, 2016:49-69; Dirlik ve Leblebici, 2016:140-153; Yalçınkaya ve Koraltürk, 2018:981-1014*) ifadeleri arasında muallakta kalmalarıdır. Bu bölünme basitçe, çeviriden kaynaklanan pek de ehemmiyeti olmayan bir ayrım mıdır, yoksa akademisyenlerin alana ilişkin felsefi duruşlarının bir dilsel temsili midir, bu yeterince net olmayan bir noktadır. Bu bağlamda, akademisyenlerin bu tercihlerinin gerekçelerini netleştirecek, duruma ilişkin idraki geliştirmeye vesile olacak keşifsel bir araştırma ilginç olabilecektir.

Benzer biçimde, bu çalışma esnasında yapılan okumalar genellikle "*İşletmecilik Tarihi*" alanında yapılan çalışmaların "*Makro Örgüt Kuramları*" (*örneğin Yalçınkaya ve Adiloğlu Yalçınkaya, 2020:839-864*) ya da SY (*örneğin Lamberg vd., 2022:1011-1039*) alanları ile ilişkilendirildiği yönündedir. Öte yandan; bilhassa asırlık firmaları "*İnsan Kaynakları Yönetimi (İKY)*" ve "*Örgütsel Davranış (ÖD)*" alanlarının ilgilendiği konularla ilişkilendirmek de ilginç olabilecektir. Örneğin; çalışanların "*iş tatmini*", "*örgütsel ayrılma niyetleri*" vb. (Ceyhun ve Özbağ, 2014) gibi hem İKY ile hem de ÖD ile ilişkilendirilebilecek değişkenlerin asırlık bir firmada çalışma durumundan etkilenip etkilenmeyeceği veya ne yönde etkileneceği ilginç olabilecek araştırma konularıdır. Son olarak, doğrudan bu çalışmanın bulgularından ya da kısıtlarından yola çıkılarak olmasa da, Kurt'un kıymetli özel sayıya giriş çalışmasından esinlenerek de bir gelecek çalışma önerisinde bulunmak mümkün görünmektedir. Kurt (2016a:6) Türkiye'de işletmecilik tarihi sahasının mühim ölçüde sessiz kalmasını; akademisyenlerin alana ilgi göstermemesine, alanda kullanılabilecek arşivlerin mühim bir kısmının Osmanlıca olmasına ve akademik teşkilatlanma içerisinde sıklıkla bu konuda bir anabilimdalı olmamasına bağlamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'de iktisat ve işletme bölümlerini mukayese etmek ilginç olabilecektir. Aslında arşivlerin Osmanlıca olması her iki bölümün de ortak derdidir. Öte yandan tarih ile ilgili bir anabilimdalının olmamasının kısmen akademisyenlerin ilgisizliğinin de bir neticesi olabileceği düşünülürse, "*Türkiye'de neden iktisat bölümlerinin öğretim üyeleri tarihe ilgi duyup, iktisat tarihi üzerine anabilimdalları kurmuşlarken, işletme bölümlerinin öğretim üyeleri konuya pek iltifat etmemişlerdir?*" sorusu, cevabı merak uyandıran, ilginç ve mühim bir araştırma alanı olma potansiyeli taşımaktadır.

Bu çalışmanın muhtelif gruplar açısından bazı ***"implikasyonlar***"ı mevcut gibi görünmektedir. Öncelikle çalışma, alanda çalışan akademisyenlere bu listelerin dinamik olduğu mesajını vermektedir. Yıllar ilerledikçe listeye dâhil olacak yeni firmalar olabileceği gibi, muhtelif nedenlerle kapanan, statü değiştiren ve haliyle listeden çıkarılması icap eden firmalar da olacaktır. Bu manada çeşitli aralıklarla listenin güncellenmesi uygun olacaktır. Firmalar açısından bakıldığında, her ne kadar örgütün yaşlı olmasının, onun görünürlüğünü arttırdığını, haliyle menfi bir durum yaşandığında, örgüt itibarının mühim ölçüde yara alacağını ve itibarı yeniden inşa etmenin hayli güç hale geleceğini ileri süren çalışmalar da mevcutsa da (Rhee ve Valdez, 2009:159); genel olarak yaş, firma itibar ve imajının inşasına tuğla koyan, mühim bir faktör gibi görünmektedir. Bu bağlamda firmaların kendi yaşlarını ön plana çıkaran çalışmalar yapmaları önem kazanmaktadır. Örneğin firmalar web sayfalarında ve logolarında kuruluş tarihlerini daha belirgin hale getirebilirler ya da 100 yaşından büyük firmaların üye oldukları derneklere üye olarak bilinirliklerini arttırabilirler. Çalışmanın asırlık firmaları bünyesinde toplamaya gayret eden dernekler açısından da bazı mesajları vardır. Örneğin bu çalışmada paylaşılan liste bu derneklere üye olmadıkları anlaşılan birçok firmayı bünyesinde barındırmaktadır. Bu durum, ilgili derneklere daha kapsamlı-aktif çalışmalar yapmaları ve firmaları derneklerine katılmaya ikna yolunda ekstra çaba sarf etmeleri gerektiğine dair bir mesaj olarak algılanabilir. Son olarak, çalışmanın politika belirleyiciler açısından da bazı implikasyonları olabilecektir. Örneğin bu çalışmada çok kısa değinilmiş olsa da, 100 yaşına basan ya da basmak üzere olan firmalardan ticaret hayatı sonlanmış olanlara da yer verilmiştir. Politika belirleyici merciler, uzun ömürlü olup kapanan firmaların yaşamlarının sonlanma nedenlerini irdeleyerek, yaşamını sürdürmekte olan firmaları bu yönlerde destekleyici kararlar alabilirler ve bu firmaların yaşamlarını devam ettirmelerine bir nebze olsun yardımcı olabilirler.

KAYNAKÇA

100 TARİHİ LOKANTA (t.b.), **100 Tarihi Lokanta Kurumsal Web Sayfası**, https://www.100tarihilokanta.com/ (Erişim Tarihi: 27.03.2022).

ABRAHAMSON, Eric ve BAUMARD, Philippe (2008), *"What Lies Behind Organizational Façades and How Organizational Façades Lie: An Untold Story of Organizational Decision Making",* **The Oxford Handbook of Organizational Decision Making** (Ed. Gerard P. Hodgkinson, William H. Starbuck), Oxford University Press, New York, ss.435-452.

AĞIR, Seven (2016), *"İşletmecilik Tarihi Açısından Osmanlı İktisat Tarihi Birikimine Bakış",* **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, S.45(Özel Sayı), ss.26-39.

AKGÜN, Ali E., BYRNE, John C., LYNN, Gary S. ve KESKİN, Halit (2007), *"Organizational Unlearning as Changes in Beliefs and Routines in Organizations",* **Journal of Organizational Change Management,** S.20(6), ss.794-812.

AKGÜN, Müge (2018), *"Geçmişin Mirası Pandeli Yeniden Açıldı",* **Hürriyet**, 8 Aralık 2018, https://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/muge-akgun/gecmisin-mirasi-pandeli-yeniden-acildi-41044265 (Erişim Tarihi: 08.04.2022).

ALTUN, Şafak (2010), **Öncü Girişimciler: Türkiye'nin İlkleri**, Elma Yayınevi, Ankara.

AMATORI, Franco ve JONES, Geoffrey (2015), *"Giriş",* **Dünya İşletme Tarihi** (Ed. Franco Amatori ve Geoffrey Jones), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara, ss.13-22.

ATELIER REBUL (t.b.), *"Our Story",* **Atalierrebul**, https://www.atelierrebul.com/t/aboutus (Erişim Tarihi: 29.09.2022).

AYDUĞ, Damla ve AĞAOĞLU, Esma (2022), *"The Mediation Role of Intentional Organizational Forgetting in the Relationship Between Organizational Learning and Innovation Management"*, **Journal of Workplace Learning**, S.(Ahead of Print) ss.1-18, https://doi.org/10.1108/JWL-10-2021-0129 (Erişim Tarihi: 08.10.2022).

BARAZ, Barış (2010), *"Kıdemli Aile İşletmeleri: Eskişehir'deki Genel Görünüm",* **4. Aile İşletmeleri Kongresi Bildiriler Kitabi**, İstanbul Kültür Üniversitesi, 16-17 Nisan 2010 – İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayını, İstanbul, ss.25-35.

BARAZ, Barış (2012), *"Kıdemli Aile İşletmeleri: Bilgi ve Sermayenin Kökeni",* **5. Aile İşletmeleri Kongresi Bildiriler Kitabi**, İstanbul Kültür Üniversitesi, 13-14 Nisan 2012 – İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayını, İstanbul, ss.115-126.

BARNEY, Jay (2002), *"Strategic Management: From Informed Conversation to Academic Discipline",* **The Academy of Management Executive**, S.16(2), ss.53-57.

BASKAL, Batuhan (2022), *"Yarım Asırlık 'Kömürhan Kavurma' Kapandı",* **Elazığ Son Haber**, 13 Temmuz 2022, https://www.elazigsonhaber.com/gundem/yarim-asirlik-komurhan-kavurma-kapandi-h109726.html (Erişim Tarihi: 08.10.2022).

BAUMARD, Philippe (2014), *"Tearing Down the Façades of Radical Organization",* **Industrial Marketing Management**, S.43, ss.1324-1334.

BLOOR, Michael ve WOOD, Fiona (2006), **Keywords in Qualitative Methods**, Sage Publications, London.

BONN, Ingrid (2000), *"Staying on Top: Characteristics of Long-Term Survival"*, **Journal of Organizational Change Management**, S.13(1), ss.32-48.

BOONE, Louis E. ve KURTZ, David L. (1996), **Contemporary Business**, The Dryden Press, Fort Worth, Eight Edition.

BOONE, Louis E. ve KURTZ, David L. (2010), **Contemporary Business**, John Wiley & Sons Inc. Publisher, New Jersey (US), 13. Edition.

CAPITAL (2002), *"Tarih Gibi Şirketler"*, **Capital**, https://www.capital.com.tr/capital-dergi/capitalde-bu-ay/tarih-gibi-sirketler (Erişim Tarihi: 06.10.2022).

CEYHUN, Gökçe Çiçek ve ÖZBAĞ, Gönül Kaya (2014), *"Does Burnout Working Conditions Affect Marine Pilots' Job Satisfaction and Turnover Intentions?: A Study of Turkish Marine Pilots",* **International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences,** S.4(3), ss.301-312.

CHEN, Chung-An (2014), *"Revisiting Organizational Age, Ineartia, and Adaptability",* **Journal of Organizational Change Management**, S.27(2), ss.251-272.

COŞKUN, Recai, ALTUNIŞIK, Remzi, BAYRAKTAROĞLU, Serkan ve YILDIRIM, Engin (2015), **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı**, Sakarya Kitabevi, Sakarya.

CULINARY BACKSTREETS (t.b.), **Culinary Backstreets Corporate Web Page**, https://culinarybackstreets.com/ (Erişim Tarihi: 08.10.2022).

CUMHURİYET (2018), *"Ünlü Giyim Firmasına Haciz; Elbiseler İcradan Satışta",* **Cumhuriyet Gazetesi**, 24 Ekim 2018, https://www.cumhuriyet.com.tr/haber/unlu-giyim-firmasina-haciz-elbiseler-icradan-satista-1120160 (Erişim Tarihi: 03.10.2022).

ÇUNKUŞ, Nesrin, TAŞDEMİR YİĞİTOĞLU, Gülay ve AKBAŞ, Ebru (2019), *"Yaşlılık ve Toplumsal Dışlanma",* **Geriatrik Bilimler Dergisi,** S.2(2), ss.58-67.

DAFT, Richard L. (1994), **Management Third Edition**, The Dryden Press, Fort Worth.

DALGIÇ, Aybüke (2015), *"Türkiye'de Sanayileşme Süreci ve Sanayileşmenin Geleceği"*, **Finans, Politik & Ekonomik Yorumlar**, S.52(603), ss.113-118.

DANISH, Abeer Yousuf ve SMITH, Helen Lawton (2012), *"Female Entrepreneurship Saudi Arabia: Opportunities and Challenges",* **International Journal of Gender and Entrepreneurship**, S.4(3), ss.216-235.

DERVİŞOĞLU OKANDAN, Gökçe (2016), *"İşletmecilik Tarihinde Modern'den Postmodern'e Bir Yolculuk: Silahtarağa Elektrik Santrali'nden Santralistanbul'a Süreklilik ve Değişim"*, **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, S.45(Özel Sayı), ss.40-48.

DEVECİOĞLU, Sebahattin, ÇOBAN, Bilal, KARAKAYA, Yunus Emre ve KARATAŞ, Özgür (2012), *"Türkiye'de Spor Kulüplerinin Şirketleşmeye Yönelimlerinin Değerlendirilmesi"*, **SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, S.10(2), ss.35-42.

DİL, Esra (2016), *"Türkiye'de Uzun Ömürlü İşletmeler: Kim?, Nerede?, Ne Yapıyor?"*, **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, S.45, ss.49-69.

DİL, Esra ve BARCA, Mehmet (2018), *"Uzun Ömürlü Türk İşletmelerinin Strateji Perspektiflerinin Çözümlenmesi",* **Yönetim ve Organizasyon Araştırmaları Dergisi**, S.3(1), ss.27-58.

DİRLİK, Serkan ve LEBLEBİCİ, Hüseyin (2016), *"Türkiye'deki İşletmelerin Tarihini Anlamada İktisadi, Politik, Sosyal ve Yasal Bağlamın Önemi",* **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, S.45, ss.140-153.

DUMANSIZOĞLU, Nil (2020), *"Uzun Ömrün Sırrı",* **Capital**, S.2020/Nisan, https://www.capital.com.tr/is-dunyasi/arastirmalar/uzun-omrun-sirri (Erişim Tarihi: 30.09.2022).

DÜNYA (2017), *"Çetintaş Giyim Üretimini Durdurdu",* **Dünya Gazetesi**, 7 Temmuz 2017, https://www.dunya.com/sirketler/cetintas-giyim-uretimini-durdurdu-haberi-371344 (Erişim Tarihi: 03.10.2022).

ERDOĞMUŞ, Nihat (2007), **Aile İşletmeleri: Yönetim Devri ve İkinci Kuşağın Yetiştirilmesi**, İstanbul İGİAD Yayınları, İstanbul, Genişletilmiş 2. Baskı.

ERLINGSDÓTTIR, Gudbjörg ve LINDBERG, Kajsa (2005), *"Isomorphism, Isopraxism and Isonymism: Complementary or Competing Process?",* **Global Ideas: How Ideas, Objects and Practices Travel in the Global Economy** (Ed., Barbara Czarniawska, Guje Sevón), Liber Publisher, Malmö, ss.47-70.

ERYILMAZ, Mehmet (2015), *"İşletme Bilimine Genel Bir Bakış",* **İşletme: Kuram ve Pratik** (Ed. Mehmet Eryılmaz, Sait Kaygusuz, İsmail Efil), Ekin Yayınevi, Bursa, ss.3-79.

ERYILMAZ, Mehmet (2016), *"Bir Araştırmacının Naçizane Gözlemleri: İlgili Dergilerin Editör ve Hakemleri Stratejik Yönetim Alanı Yazarlarından Ne Beklerler?",* **Turkish Journal of Management**, S.1(1), ss.9-22.

ERYILMAZ, Mehmet (2022), *"Asırlık Firmalar(ımız) ve Anatomileri Üzerine Düşünceler",* **Opinyu Fikir Platformu**, 9 Nisan 2022, https://opinyu.com/mehmeteryilmaz/asirlik-firmalarimiz-ve-anatomileri-uzerine-dusunceler/ (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

GELGİLİLİ, Ali (2011), *"Türkiye'de Kapitalizmin Gelişmesi ve Sosyal Sınıflar",* **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, S.24, ss.45-96.

GLYNN, Mary Ann ve ABZUG, Rikki (2002), *"Institutionalizing Identity: Symbolic Isomorphism and Organizational Names",* **Academy of Management Journal**, S.45(1), ss.267-280.

GÖREVİMİZ YEMEK (t.b.), **Bein Connect**, https://www.beinconnect.com.tr/yasam-eglence/gorevimiz-yemek/1sezon-v923 (Erişim Tarihi: 09.06.2022).

GÜLER, Ahmet, HALICIOĞLU, Mustafa Bülent ve TAŞĞIN, Serkan (2015), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma**, Seçkin Yayınları, Ankara, 2. Baskı.

GÜVEMLİ, Oktay (2018), *"Türkiye'nin Yaşayan En Eski İşletmesi: Hacı Bekir Şekerleme 1777-2018",* **Muhasebe ve Finans Araştırmaları Dergisi**, S.2018(Eylül), ss.74-104.

HABERTÜRK (2016), *"Atatürk'ün Restoranı Pandeli Restoran da Kapandı",* **Habertürk**, 26 Kasım 2016, https://www.haberturk.com/yasam/haber/1313670-ataturkun-lokantasi-pandeli-restoran-da-kapandi (Erişim Tarihi: 08.04.2022).

HABERTÜRK (2019), *"Kanlıca Yoğurdu Dededen Toruna 126 Yıldır Mayalanıyor",* **Habertürk**, 8 Şubat 2019, https://www.haberturk.com/kanlica-yogurdunun-tarihcesi-dededen-toruna-126-yildir-mayalaniyor-2367340-ekonomi (Erişim Tarihi: 29.09.2022).

HACI BEKİR (t.b.), **Hacı Bekir Kurumsal Web Sayfası**, https://www.hacibekir.com/Home/index (Erişim Tarihi: 14.12.2022).

HAGER, Mark A., GALASKIEWICZ, Joseph ve LARSON, Jeff A. (2004), *"Structural Embeddness and the Liability of Newness of Among Nonprofit Organizations"*, **Public Management Review**, S.6(2), ss.159-188.

HANNAN, Michael T. ve FREEMAN, John (1977), *"The Population Ecology of Organizations"*, **American Journal of Sociology**, S.82(5), ss.929-964.

HANNAN, Michael T. ve FREEMAN, John (1984), *"Structural Ineartia and Organizational Change",* **American Sociological Review**, S.49(2), ss.149-164.

HODGE, Billy J., ANTHONY, William P. ve GALES, Lawrence M. (2003), **Organization Theory: A Strategic Approach**, Prentice Hall Publisher, Upper Saddle River - New Jersey (US), Sixth Edition.

HÜRRİYET (1999), *"110 Yıllık Hacı Şakir Artık ABD'li",* **Hürriyet Gazetesi**, 28 Temmuz 1999, https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/110-yillik-haci-sakir-artik-abdli-39093410 (Erişim Tarihi: 08.10.2022).

HÜRRİYET (2010), *"Aslan Çimento Oyak'la 7 Kat Zıpladı, 1.8 Milyar Euro'ya Çıktı",* **Hürriyet Gazetesi**, 7 Temmuz 2010, https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/aslan-cimento-oyak-la-7-kat-zipladi-1-8-milyar-euro-ya-cikti-15276056 (Erişim Tarihi: 08.10.2022).

HÜRRİYET (2012), *"Uzel İflas Etti, 148 Yıllık Şirket Tarih Oldu",* **Hürriyet Gazetesi**, 13 Temmuz 2012, https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/uzel-iflas-etti-148-yillik-sirket-tarih-oldu-20977015 (Erişim Tarihi: 16.10.2022).

HÜRRİYET (2016), *"Asırlık Atalar Giyim İçin İflas Kararı Verildi",* **Hürriyet Gazetesi**, 4 Nisan 2016, https://www.hurriyet.com.tr/ekonomi/asirlik-atalar-giyim-icin-iflas-karari-verildi-40080620 (Erişim Tarihi: 08.10.2022).

HÜRRİYET (2018), *"Binlerce Şirket Yok Oldu Ama Bu Şirketler Ayakta Kaldı! İşte Türkiye'nin 100 Yıllık Şirketleri",* **Hürriyet Gazetesi**, 24 Nisan 2018, https://www.hurriyet.com.tr/galeri-binlerce-sirket-yok-oldu-ama-bu-sirketler-ayakta-kaldi-40487939/1 (Erişim Tarihi: 27.03.2022).

INDEPENDENT (2022), *"Burç Lebon Pastanesi'nin Tahliye Davası Başlıyor",* **Indyturk**, 8 Şubat 2022, https://www.indyturk.com/node/469361/haber/bur%C3%A7-lebon-pastanesinin-tahliye-davas%C4%B1-ba%C5%9Fl%C4%B1yor (Erişim Tarihi: 29.09.2022).

İÇLİ, Tülin Günşen (1998), *"Cumhuriyet Döneminde Kadının Sosyal Konumu",* **Hacettepe Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Dergisi**, S.15, ss.93-103.

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ (2010), **4. Aile İşletmeleri Kongresi Bildiriler Kitabi**, İstanbul Kültür Üniversitesi, 16-17 Nisan 2010 – İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayını, İstanbul.

İSTANBUL KÜLTÜR ÜNİVERSİTESİ (2012), **5. Aile İşletmeleri Kongresi Bildiriler Kitabi**, İstanbul Kültür Üniversitesi, 13-14 Nisan 2012 – İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayını, İstanbul.

KAKINÇ, Zeynep (2021), "*99 Yıllık Pastaneye Veda*", **Milliyet Cadde**, https://www.milliyet.com.tr/pazar/99-yillik-pastaneye-veda-6558592 (Erişim Tarihi: 04.10.2022).

KARACAKAYA, Abdullah ve AKBULUT, Halim (2010), *"Safranbolu'daki Turizm İşletmelerinde Kurumsal Yönetimin Uygulanabilirliğine Yönelik Bir Araştırma",* **ZKU Sosyal Bilimler Dergisi**, S.6(11), ss.17-32.

KESKİN, Sevtap (2014), *"Türkiye'de Kadın Girişimcilerin Durumu"*, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, S.9(1), ss.71-94.

KOÇEL, Tamer (2012), *"Neden 'Uzun Ömürlü-Köklü Aile İşletmesi' Ödülü?",* **5. Aile İşletmeleri Kongresi Bildiriler Kitabi**, İstanbul Kültür Üniversitesi, 13-14 Nisan 2012 – İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayını, İstanbul, ss.I-XXXI.

KOLEKTİF (2022), **İncili Gastronomi Rehberi**, Karaca Züccaciye Kitaplığı, İstanbul.

KONZ, Gregory N. P. ve KATZ, Jerome A. (2000), *"Metapopulation Analysis: A Technique for Studying Hyperlongevity",* **Journal of Organizational Change Management**, S.13(1), ss.49-60.

KRELL, Terence C. (2000), *"Organizational Longevity and Technological Change",* **Journal of Organizational Change Management**, S.13(1), ss.8-13.

KURT, Mustafa (2016a), *"İşletmecilik Tarihi: Özel Sayıya Giriş",* **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, S.45, ss.2-8.

KURT, Mustafa (2016b), *"Bir Disiplin Olarak İşletmecilik Tarihi: Doğuşu, Gelişimi, Türkiye'de Potansiyeli ve Zorlukları Üzerine*", **Turkish Journal of Management**, S.1(1), ss.41-57.

KURT, Mustafa, ÇAKIR, Baki ve DEMİR, Kemal (2016), *"Türkiye'de Modern Yönetimin Erken Dönemleri: Geç Osmanlı Döneminde Fabrikalar, Sanayi Mektepleri ve Yabancı Uzmanlar",* **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, S.45, ss.154-165.

KURUÇAY, Akif (2011), **İstanbul'un 100 Hamamı**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul.

LAMBERG, Juha-Antti, OJALA, Jari ve GUSTAFSSON, Jan-Peter (2022), *"Strategy and Business History Rejoined: How and Why Strategic Management Concepts Took Over Business History"*, **Business History**, S.64(6), ss.1011-1039.

LEZZETİN USTALARI (t.b.), **Bein Connect Corporate Web Page**, https://www.beinconnect.com.tr/yasam-eglence/lezzetin-ustalari/1sezon-v1137 (Erişim Tarihi: 15.10.2022).

MAYTEKS (t.b.), "*About*", **Mayteks Kurumsal Web Sayfası**, https://www.mayteks.com/about-1 (Erişim Tarihi: 14.12.2022).

MILLS, Albert J., SUDDABY, Roy, FOSTER, William M. ve DUREPOS, Gabrielle (2016), *"Re-Visiting the Historic Turn 10 Years Later: Current Debates in Management and Organizational History – An Introduction",* **Management and Organizational History**, S.11(2), ss.67-76.

MINNITI, Maria (2010), *"Female Entreprenuership and Economic Activity",* **European Journal of Development Research**, S.22(3), ss.294-312.

MİLOR, Vedat (t.b.), *"Lezzet Rehberi",* **Vedat Milor Kişisel Web Sayfası**, https://rehber.vedatmilor.com/ (Erişim Tarihi: 08.10.2022).

NIPPON (2020), *"In Japan, 3696 Companies to Mark Centennial in 2021",* **Nippon Corporate Web Page**, December 2020, https://www.nippon.com/en/japan-data/h00886/ (Erişim Tarihi: 15.12.2022).

NYSTROM, Paul C. ve STARBUCK, William H. (1984), "*To Avoid Organizational Crises, Unlearn",* **Organizational Dynamics**, S.12(4), ss.53-65.

ÖZCAN, Erdem (2015), *"Kira Artışı Asırlık Öztaylan Süt Evi'ni Kapattı",* **Bandırma Şehir**, 16 Kasım 2015, https://www.bandirmasehir.com/kira-artisi-asirlik-oztaylan-sut-evini-kapatti-14268h.html (Erişim Tarihi: 04.10.2022).

ÖZLER, Derya E. ve ŞAHİN, Meltem D. (2010), *"Yaklaşık Yarım Asırlık Geçmişe Sahip Aile İşletmelerinde Öne Çıkan Karakteristikler: Kütahya'da Bir Araştırma",* **4. Aile İşletmeleri Kongresi Bildiriler Kitabi**, İstanbul Kültür Üniversitesi, 16-17 Nisan 2010 – İstanbul, İstanbul Kültür Üniversitesi Yayını, İstanbul, ss.41-51.

PORTER, Michael E. (1979), *"How Competitive Forces Shape Strategy",* **Harvard Business Review**, S.1979(March-April), ss.137-145.

PORTER, Michael E. (1996), *"What is Strategy?*", **Harvard Business Review**, S.1996(November-December), ss.61-78.

REINO, Anne ve VADI, Maaja (2012), *"Industry, Organizational Age, and Size as Predictors of Organizational Values in the Context of a Transition Society: The Case of Estonian Organizations",* **Journal of East-West Business**, S.18, ss.28-53.

RHEE, Mooweon ve VALDEZ, Michael E. (2009), *"Contextual Factors Surrounding Reputation Damage with Potential Implications for Reputation Repair",* **Academy of Management Review**, S.34(1), ss.146-168.

ROSENGREN, William R. (1968), *"Organizational Age, Structure, and Orientations toward Clients",* **Social Forces**, S.47(1), ss.1-11.

SABAH (2012), *"İstanbul'un En Eski Sanayi Kuruluşları"*, **Sabah Gazetesi**, 30 Mayıs 2012, https://www.sabah.com.tr/galeri/ekonomi/istanbulun-en-eski-sanayi-kuruluslari/8 (Erişim Tarihi: 29.09.2022).

SABAH (2018), *"Kaymakçı Pando (Pandelli Şestakof) Hayatını Kaybetti!*", **Sabah Gazetesi**, 10 Nisan 2018, https://www.sabah.com.tr/yasam/kaymakci-pando-kimdir-kaymakci-pandodan-aci-haber-4264784 (Erişim Tarihi: 29.09.2022).

SARAPH, Jayant V., BENSON, George P. ve SCHROEDER, Roger G. (1989), *"An Instrument for Measuring the Critical Factors of Quality Management",* **Decision Sciences**, S.20(4), ss.810-829.

SOYSAL, Abdullah (2010), *"Türkiye'de Kadın Girişimciler: Engeller ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme",* **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, S.65(1), ss.83-114.

STARBUCK, William H. ve NYSTROM, Paul C. (1984), *"Organizational Facades",* **Academy of Management Annual Meeting Proceedings**, S.1, ss.182-185.

SUNAY, Hakan (2004), *"Spor Kulüplerinde Şirketleşme (Bazı Avrupa Ülkeleri ve Türkiye'den Örnekler)",* **Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi**, S.IX(2), ss.69-76.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI (t.b.), *"Anadolu'nun İpek Yolları",* **T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Kurumsal Web Sitesi**, https://yigm.ktb.gov.tr/TR-9997/anadolunun-ipek-yollari.html#:~:text=Trabzon%2C%20G%C3%BCm%C3%BC%C5%9Fhane%2C%20Erzurum%2C%20Sivas,%2C%20Antalya%2C%20Denizli%20merkezlerini%20izlemektedir (Erişim Tarihi: 12.12.2022).

THORNHILL, Stewart ve AMIT, Raphael (2003), *"Learning from Failure: Organizational Mortality and the Resource-Based View"*, **Analytical Studies Branch Research**, S.102, ss.1-26.

TRT HABER (2021a), *"Ödemiş'teki Asırlık Fırının Tescilli Pidesi: Töngül Pide",* **TRT Haber**, 15 Mart 2021, https://www.trthaber.com/foto-galeri/odemisteki-asirlik-firinin-tescilli-pidesi-tongul-pide/33874/sayfa-3.html (Erişim Tarihi: 29.09.2022).

TRT HABER (2021b), *"İstanbul'dan İhracatta Tarihi Rekor",* **TRT Haber**, 5 Temmuz 2021, https://www.trthaber.com/haber/ekonomi/istanbuldan-ihracatta-tarihi-rekor-593338.html (Erişim Tarihi: 08.10.2022).

URAS, Güngör (2006), *"Giraud'lar 96 Yıllık Fabrikayı Kapatıyor",* **Milliyet Gazetesi**, 31 Ocak 2006, https://www.milliyet.com.tr/yazarlar/gungor-uras/giraudlar-96-yillik-fabrikayi-kapatiyor-144443 (Erişim Tarihi: 16.10.2022).

VEZNECİLER HAMAMI (t.b.), *"Our History"*, **Vezneciler Hamamı Kurumsal Web Sayfası**, https://veznecilerhamami.com/history/ (Erişim Tarihi: 29.09.2022).

WAGNER, Joachim (2021), *"The Good Have a Website: Evidence on Website Premia for Firms from 18 European Countries",* **Working Paper Series in Economics**, Leuphana Universität Lüneburg - Institut für Volkswirtschaftslehre, Lüneburg, https://www.econstor.eu/bitstream/10419/234590/1/wp-401-upload.pdf (Erişim Tarihi: 10.10.2022).

YAŞLIOĞLU, Murat ve ÜLGEN AYDINLIK, Arzu (2013), *"Kıdemli Aile İşletmelerinde Kurum İçi Girişimciliği Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma"*, **İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi**, S.42(2), ss.171-180.

YALÇIN, Azmi ve AYDEMİR, Muzaffer (2019), *"Türk İşletme Grubu İştirakleri Üst Yönetim Ekibinde Aile Üyeleri Varlığının İşletme Performansı Üzerine Etkileri"*, **Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.28(3), ss.224-239.

YALÇINKAYA, Akansel (2022), *"Türkiye'de İşletme Tarihiyazımı: Mevcut Birikime Eleştirel Bakış ve Yeni Bir Tarihyazımı İçin Muhtemel Açılımlar",* **Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar**, S.19(Bahar), ss.104-145.

YALÇINKAYA, Akansel ve ADİLOĞLU YALÇINKAYA, Leyla (2020), *"Nuri Demirağ'ın Bir Girişimci Olarak Ortaya Çıkışı, Yükselişi ve Düşüşü: Makro-Kurumsal Yaklaşım Bağlamında Bir İnceleme",* **Yönetim Bilimleri Dergisi**, S.18(38), ss.839-864.

YALÇINKAYA, Akansel ve KORALTÜRK, Murat (2018), *"İktisat ve İşletme Tarihi Kaynağı Olarak İş İnsanı Hatırat ve Oto/Biyografileri: Türkiye'de Yayımlanan Eserler Üzerine Bir Araştırma",* **Business and Management Studies: An International Journal**, S.6(4), ss.981-1014.

YENİ ASIR (2022), *"188 Yıllık Tarihi Pideci Krize Dayanamayınca Kapandı*", **Yeni Asır Gazetesi**, 7 Ocak 2022, https://www.yenicaggazetesi.com.tr/188-yillik-tarihi-pideci-haktanir-pide-salonu-ekonomik-krize-dayanamayarak-kapandi--498199h.htm (Erişim Tarihi: 05.10.2022).

YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2005), **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Seçkin Yayınevi, Ankara.

YÜZYILLIK HİKÂYELER (t.b.), *"Geçmişin İzlerini Geleceğe Taşıyan, Bizi Biz Yapan Hikayeler Onlar: Keşfetmeye Var Mısın?",* **Yüzyıllık Hikayeler**, http://www.yuzyillikhikayeler.com/ (Erişim Tarihi: 26.09.2022).

YÜZYILLIK MARKALAR DERNEĞİ (t.b.), **Yüzyıllık Markalar Derneği Kurumsal Web Sayfası**, https://www.yuzyillikmarkalar.org/ (Erişim Tarihi: 26.09.2022).